

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

Qvaestio IIII. De vinculo, & modo quo episcopi, & sacerdotes tenentur sua
bona dispensare.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

impunitum. Non patitur oves & pecudes impune negligi, & patiemur pastores avari, impune seiplos pascere, nõ oves? Quid quæso apud Deũ excusabimus? Vnam ne illud nobis exprobrat, omnes querunt que sua sunt, non que Iesu Christi. Deinde aliã de eadem re ad eundem hoc tenore subrexit: Si verum est, qd dici soles, qui gregẽ, pastore prius, vtiq; periculum creare, profesto graue supplicium manet eũ, qui pastore a seet abouili, debetq; qui pastor est, vsq; ad sanguinem pro grege Christi relinquendo labores perferre nisi cum opus fuerit, in synodo singulis annis ad agendum de rebus necessarijs paulisper abesse, quibus conclusis celeriter redẽdum illi sit, si crediderit: sed redditurum rationẽ summo pastori Christo, & si dignus est nomine pastoris. Nisi forte etiam propter necessitatẽ ad utilitatem animarum pertinentem, ab Imperatore, aut Patriarcha statim redditurus voce. Quod si aliter episcopus aut Imperatori videatur, tunc quid secus fiat, minime ipse sequatur, neq; assentiar villo modo. Neq; narrationem habebit Deus causationũ nostrarum cupiditatum, sed rationes reposcet de veritate, iustitia, diuinisq; legibus, & statutis. Ac demũ in alta breuiori sic habet; Memoro scripturę, quę iubet consistari potius hoies quam Deũ, tibi vero Imperator cur graue videatur iustitiam, respectantiam, misericordiam populis tuis sancire, & inde non modo nullũ incommodum reportare sed potius operib; bonis conciliare Dei misericordiam. Quid iustius, quã si ipse quisq; iubeatur, velit nolit, ad diocesium suam redire, non hoc debitum soluere tenentur: idq; canone sancitum est? Video fustus re hanc deduxisse qua cuiquã forte par censetur, haud me tamen prolixitatis penitet,

QVÆSTIO IV.

DE VINCULO. ET MODO quo episcopi & sacerores tenentur sua bona dispensare.

ARTICVLVS I.

Utrum episcopo liceat aliquid proprium possidere.

Quartam præsentis libri quæstionem proposuimus de vinculo, & modo, quo

sacerdotes, & præcipue parocci ac potissimum episcopi bona ecclesiastica dispensare tenentur. Quæ quidem quæstio vsque adeo medium multumque ancipitem habuit, vt maluerim alios audire qui, meliatis docerent, quam meam explicare sententiam. Veruntamen ea proferam, quæ de hac re meditarus sum, alij vero iudices suato. Est enim res abstrusa & perplexa, utriusque porro suis subnixã rationibus ac tellimonijs. Prætera cognitũ perquam necessaria. Primus ergo articulus est vt ordinẽ D. Thom. non deseramus, vtum episcopo liceat aliquid proprium possidere. Est enim Christi oraculum apud Math. ca. 9. Si vis perfectus esse, vade & vende oĩa quæ habes, & da pauperibus, & veni & sequere me. vbi paupertas voluntaria ad perfectionem requisita docetur. Episcopi autem statum perfectionis profitentur: ergo non iustius possunt propria possidere quam monachi. Secundo episcopi, vt supra satis comprobatum est, & glo. habet. Lucae 10. Apostolorum locum tenent, Apostolis autem rerum dominium Christus interdixit Matth. 10. Nolite enim inquit, possidere aurum neque argentum neque pecuniam in zonis vestris Cuius obedientiam Petrus Matth. 19. confessus est, dicens. Ecce nos reliquimus omnia & sequi sumus te, ergo episcopi nullum possunt habere dominium rerum. Tertio. Cleros Græcẽ vt ad Nepotianum Hieron auctor est, & refertur 12 q. 1. can. Cleros idem est Latine quod fors, vnde clerici ideo sic appellantur vel quod de sorte Domini sunt, vel quod fors eorum Dominus, cuius autem possessio Dominus est, nihil extra ipsum possidere debet. Nam si aurum, si argentum, si possessionem, si variam suppellectilem habet, cum istis participibus non dignatur Dominus pars eius fieri. Hæc ille, ergo videtur episcopi rerum dominio interdici. In contrarium est canon. Episcopi. Concilij Agathen. eadem causa & quæstione, vbi habetur, quod episcopi de rebus proprijs, vel acquisitis, vel quidquid de proprio habent, hæredibus suis si voluerint relinquant.

Titulus præsentis quæstionis generalis est, quippe quo non distinguitur inter ecclesiastica bona atque alia, quæ naturali civiliq; iure obtinere potest episcopus. Duo namque sunt bonorum sortis, de iust. & iu. Ooo ge.

Primũ argum.

Arg. 2.

Arg. 1. Hiero.

Concil. Agath.

Duo bo-
norū ge-
nera, q̄
episco-
pus pos-
sidet.

genera, quæ episcopus possidet, videlicet
alia, quæ iure, seu hereditario, seu dona-
tionis, seu quouis alio seculari, illi obtin-
gunt, atque alia ecclesiastica. Et de illis
priori generis nulla est ambiguitas, quin
proprie ac priuatim illa possidere valeant
sed de posteriori erit tota rei disputatio.

Conclu-
sio re-
spōsiua.

In hoc ergo primo articulo solum dispu-
tatur an episcoporum status sit status pau-
peritatis sicuti monachorum, ita ut ne-
queant proprium possidere. Ob idque per-
spicua est ac facilis solutio, quæ vna
conclusionē continetur. Episcopi quam-
uis statum perfectionis proficiantur, non
tamen quem id modum monachi ut abs-
que proprio viuere obligentur. Conclusio
inquam plana est & constantissima, ob id
quod nihil in particulari de bonis Eccle-
siasticis affirmat. Quare inde potest ve-
ritatem fortiri quod iure secularis acqui-
sitionis potest episcopis dominium rerum
competere. At vero consulto cum D. Tho-
ma est a nobis generaliter asserta. Arbitror
namque vni in solutione secundi plane qui-
que adnotare potest, & articulo sequenti pla-
nius fiet, veram etiam illam sensisse de
bonis ecclesiasticis, pro ea portione, quæ
ipsis ratione stipendijs obtingit. Probat
ergo secundum istiusmodi generalem sen-
sentiam. Ad ea quæ sunt supererogationis
nemo nisi specialiter se ad illud voto ad-
stringat, constringitur. Ait enim in e-
pist. ad Paulinam & Armentarium Augu-
stinus. Quia iam vouisti, iam te abstinisti, &
aliud tibi facere nō licet. Prius quam es-
ses voti reus liberum fuit quod esses in-
ferior, viuere autem absque proprio, o-
pus est supererogationis, nempe non sub
præcepti vinculo, sed sub optione consi-
lij comprehensum, ut pater Math. 19.

Probō.

August.

Nam post necessitatem mandatorum. Si
vis ad vitam ingredi, adiectum est, ut
qui velit perfectus esse omnia quæ habet,
relinquat & sequatur Christum, episco-
pos autem manifestum est non se cuiusmo-
di voto irretire, quia neque id ad pasto-
ralem munus necessarium est, sed satis
est ut Christum egregie diligant, ergo e-
piscopus secundum leges suæ dignitatis
non arceatur quo minus dominio possit
rerum fungi. Hic nulla emergit dubitan-
di ratio, sed hoc solum est memoriæ man-
dandum, quod cum episcopus religio-
nis votum non emittat, sit ut nec votum

Docu-
mentū.

faciat peculiare castitatis, præter id quod
sacerdotio adiunctum est, neque vorum
paupertatis, sed tantum promittit obe-
dientiam Papæ, fidemque suam huic ec-
clesiæ, a quo ideo vinculo nisi auctorita-
te ipsius pontificis dissolui nequit. Et ideo
quatenus episcopus quisque est, non ei
repugnat proprium possidere, non solum
hereditario vel alio quouis civili iure,
verum neque ecclesiastico. Haud enim
ex parte suæ dignitatis ei repugnat, in-
stitutum stipendium pro ratione suæ fun-
ctionis percipere, cuius sit vere dominus,
sicuti olim erant sacerdotes & Leuit. V.
trum vero tale ecclesiasticum dominium
alia ratione sit eis prohibitum, nempe
ut nullum in decimarum portionem ha-
beant, quæ sibi prouenit, articulo proxi-
mo & subsequenti examinandum est.
Nunc ergo satis sit constitutum, habere
dignitatem episcopalem non esse pauper-
tatis statum, atque adeo neque episcopo
repugnare habere dominium rerum quas
possidet.

Ad primū igitur argumentum nega-
tur propositio illa, quod ad naturam per-
fectionis aut ad perfectionis statum gene-
raliter & absolute necessaria sit paupertas,
sed tantum est necessaria ad peculiarem
perfectionis statum religiosorum. Quod
enim ad perfectionem non sit necessaria,
iam supra lib. 8. satis constitutum est, vbi
monstrauimus perfectionis rationem in
copia charitatis consistere, ad quam quis-
que quocunque statu progredi potest. Ad
statum autem religiosorum ob id est pas-
peritas necessaria quod proficiuntur perici
(hoc est) perfectionem discere & compa-
rare, cui quidem institutio rerum possessio
oneri est & impedimento. Episcopi autem
non proficiuntur perici, sed perficere. Quo-
circa eas debent in charitate radices iusti-
tiae, aut a nullo vento possint inde eradicari,
nempe neque ab amore dinitiarum,
quas possident, neque ab alio quouis hu-
mano affectu, exemplo Grego. in cuius vi-
ta ad Heremitam responsum diuini or-
culi refertur, quod plus ipse suam, quam
suas illas diuitias diligeret. Quare adole-
scenti non dictam est. Si perfectus aut
si vis esse perfectior, sed si vis perfectus
fieri, vade, & vende &cetera. A Petro vero
dum pastor instituitur, nulla exigitur
paupertas, sed charitatis culmen. Ad
secu-

Soto
de iure
Legibus
DIII
13

Ad secū dum. fecundum tres applicat D. Thom. respon-
dendi modos. Vnus est Hieronymi, idem-
que myllicus, vt sub nomine auri & argen-
ti prohibiti sint prædicatores sapientie, at
que eloquentie huius seculi inniti. Alius

Auguſt. vero est Aug. in lib. de consensu Euan-
gelistarum, nempe vt illud, Nolite possidere,
&c. non habeat vim præcepti, sed potius
permissionis. Ac si dixisset, Non opus est
vobis auro & argento. Permittitur enim
vobis tanquam operarijs victum suscipere.
Vnde subdit, Dignus est operarius mer-
cede sua. Nam quod noluit Paulus, vt 1. ad
Corinth. 9. refert a quando vti oblata fu-
stenatione, opus erat supererogationis.

Chryſoſt. Sed tertia responsio est Chryſost. vt inhi-
bitio illa intelligatur peculiariter facta disci-
pulis dum ad prædicandum Iudeis mitte-
bantur tum vt populus ille facilius allice-
retur, tum etiam vt ipsi firmiorem habe-
rent fiduciam, quod diuina subsidia non
essent eos defectura. Ex quo ideo neque ip-
si neque eorum successores obligantur abs-
que proprijs sumptibus euangelium præ-
dicare. Quare Paulus, vt 2. ad Corinth. 11. de
se meminit, ab alijs ecclesijs stipendia men-
dicabat, quo posset gratis prædicare Co-
rinthijs, quæ ideo aliunde sibi missa iure
possidebat. Confirmat præterea in D. Th.
solutionem nempe posse episcopum prop-
ria possidere, quod stultum esset sanctos
illos Pontifices Athana. Ambro & Augu-
stini modum præceptum sanctitatis fuisse tra-
gressos. Duo hic tamen circa hanc solutio-
nem non sunt dissimulanda. Vnum est,
quod solutio neque vera in totum appar-
et neque argumento satis faciens. Appa-
ret enim negare verè apostolos fuisse pro-
fessos paupertatem, quod falsum esse au-
thoritate ab ipso citata constat. Ecce nos re-
liquimus omnia. Quare nec satisfacit ei-
dem auctoritati, quam in argumento assum-
perat. Ad hoc respondetur hic D. Thom.
non disputare de Apostolis, vt in tria vo-
ta, vt in modo religiosi, emiserint, tanquam
religionum futurarum exemplaria, quod
quidem D. Thom. vt lib. 8. vidimus 2. 2. q.
88. art. 4. concludit, sed modo tantum de il-
lis differit quatenus apostoli erant & episco-
pi, ad quem quidem statum non necesse
attinet paupertas. Alterum hic maxime ad
notandum est, quod hic affirmare videtur
immo plane affirmat, quod potest episco-

pus habere dominium, non solum rerum
alio iure acquiratarum, verum & stipendij
ecclesiastici quod suæ functioni deputatū
est. Nam argumentum erat quod episco-
pi quatenus episcopi, hoc est verbi prædica-
tores, debent esse pauperes. Et responsio
est illius negatio. Vnde cum paupertas in
negatione dominij constat, & in hoc ne-
get debere esse pauperes, quod possunt
functionis suæ stipendia possidere, conce-
dit eis illorum dominium, paupertati con-
trarium. Sed de hoc pressius art. 3. Vt au-
tem plene solutio tertij intelligatur, nota
dum est, quod Deus dicitur pars clerici,
non vt dicat respectu ad aliam partem ab
ipso clerico possessam, sed sicut vnus hæres
possidet partem hæreditatis, quæ sibi est to-
ta substantia, quæ dicitur pars respectu al-
terius, quæ alteri hæredi obuenit. Exempla
gratia, debet clericus contentus esse Deo
quem possidet, vt cum illo nihil aliud pos-
sideat, nõ quod nequeat possidere famam,
& honorem & salutem, & aliqua bona tem-
poralia, sed quod reliqua omnia ad nut-
tum eius possideat, Itaque studium eiga
Deum nullatenus per curam aliarum ter-
rum diminauatur. Hoc enim esset secun-
dum Hieron. aliquid extra Deum posside-
re. Qui vero sic Deum possidet, Deus est
sua pars hoc est tota sua possessio respectu
reliqui vniuersi, quem alijs possidendum
relinquit.

Solutio.

Paulus. se meminit, ab alijs ecclesijs stipendia men-
dicabat, quo posset gratis prædicare Co-
rinthijs, quæ ideo aliunde sibi missa iure
possidebat. Confirmat præterea in D. Th.
solutionem nempe posse episcopum prop-
ria possidere, quod stultum esset sanctos
illos Pontifices Athana. Ambro & Augu-
stini modum præceptum sanctitatis fuisse tra-
gressos. Duo hic tamen circa hanc solutio-
nem non sunt dissimulanda. Vnum est,
quod solutio neque vera in totum appar-
et neque argumento satis faciens. Appa-
ret enim negare verè apostolos fuisse pro-
fessos paupertatem, quod falsum esse au-
thoritate ab ipso citata constat. Ecce nos re-
liquimus omnia. Quare nec satisfacit ei-
dem auctoritati, quam in argumento assum-
perat. Ad hoc respondetur hic D. Thom.
non disputare de Apostolis, vt in tria vo-
ta, vt in modo religiosi, emiserint, tanquam
religionum futurarum exemplaria, quod
quidem D. Thom. vt lib. 8. vidimus 2. 2. q.
88. art. 4. concludit, sed modo tantum de il-
lis differit quatenus apostoli erant & episco-
pi, ad quem quidem statum non necesse
attinet paupertas. Alterum hic maxime ad
notandum est, quod hic affirmare videtur
immo plane affirmat, quod potest episco-

Scrupu- lus. gressos. Duo hic tamen circa hanc solutio-
nem non sunt dissimulanda. Vnum est,
quod solutio neque vera in totum appar-
et neque argumento satis faciens. Appa-
ret enim negare verè apostolos fuisse pro-
fessos paupertatem, quod falsum esse au-
thoritate ab ipso citata constat. Ecce nos re-
liquimus omnia. Quare nec satisfacit ei-
dem auctoritati, quam in argumento assum-
perat. Ad hoc respondetur hic D. Thom.
non disputare de Apostolis, vt in tria vo-
ta, vt in modo religiosi, emiserint, tanquam
religionum futurarum exemplaria, quod
quidem D. Thom. vt lib. 8. vidimus 2. 2. q.
88. art. 4. concludit, sed modo tantum de il-
lis differit quatenus apostoli erant & episco-
pi, ad quem quidem statum non necesse
attinet paupertas. Alterum hic maxime ad
notandum est, quod hic affirmare videtur
immo plane affirmat, quod potest episco-

Solutio. non disputare de Apostolis, vt in tria vo-
ta, vt in modo religiosi, emiserint, tanquam
religionum futurarum exemplaria, quod
quidem D. Thom. vt lib. 8. vidimus 2. 2. q.
88. art. 4. concludit, sed modo tantum de il-
lis differit quatenus apostoli erant & episco-
pi, ad quem quidem statum non necesse
attinet paupertas. Alterum hic maxime ad
notandum est, quod hic affirmare videtur
immo plane affirmat, quod potest episco-

ARTICVLVS II.

*Vtrum episcopi mortaliter peccent si bona ec-
clesiastica, quæ procurant pauperi-
bus non largiantur.*

NE filium D. Thom. rumpamus, quæ-
ritur secundo, vt in episcopus mor-
taliter peccet si bona ecclesiastica quæ pro-
curat, pauperibus non largiatur? Appa-
ret enim Ambrosius id definire inter ex-
ponendum illud Lucæ duodecimo, de
homine diuite, cuius ager vberes artulit
fructus. Ait quippe. Nemo proprium di-
cat quod est commune, plusquam suffi-
ciar sumptui, violenter obentum est. Et
paulo post, Neque minus est criminis ha-
benti tollere, quàm cum possis & abun-
das, denegare indigentibus, alienum aut
violenter tollere, criminale delictum est,
Ooo 2 cigo

Primum
argum.
Ambro.

ergo episcopi, qui quæ sibi supersunt, in pauperes non effundunt, lethâliter delinquant. Secundo super illud Isaia 3. Rapina pauperum in domo vestra. Ait Hiero. glos. quod bona ecclesiastica sūt bona pauperum. Idem ad Damasum. 16 q. 1. cano. quoniam, quod iam ceu proverbium vulgo susceptum est, quicumque autē id quod alterius est, vel sibi vsurpat, vel in alios vsus dispendit, mortaliter peccat, atque ad restitutionem tenetur ergo cum episcoporum bona ecclesiastica sint, sit ut si quæ sibi redendant, aut sibi retinent, aut consanguineis largiuntur, ad restitutionem teneri videantur. Terrio. Multo magis sacerdotibus licet de rebus ecclesie ea accipere, quæ sibi necessaria sunt, quam superflua augere. Ait vero in epistola ad Damasum Hieron. & refertur 1. q. 2. clericos illos commode stipendijs ecclesie sustentari, quibus parentum & propinquorum bona nulla suffragantur, qui autē boni parentum & opibus proprijs sustentari possunt, si quod pauperum est, accipiunt, sacrilegium committunt & incurrunt. Hæc ille. Vnde Apostolus 1 ad Timo. 5. Si quis fidelis habet viduas subministrat illis, & non grauetur ecclesie, ut ijs, quæ verè viduæ sunt sufficiat, ergo multo est certius tunc episcopos mortaliter delinquere, cū ea, quæ sibi de bonis ecclesiasticis exundant, pauperibus nō profundant. In contrarium est episcoporum quorundam vsus, qui ea quæ supersunt, nō cuncta pauperibus erogant, sed ad ampliandos redditus ecclesie, idque (vt apparet) laudabiliter expendunt.

Opera pretium est in fronte disputationis nostræ texum D. Thomæ, in conclusio nes distribuere, quas explicationis lucis gratias septem numero constituemus. Persisterendum autem est in ea distinctione inter episcopi bona quæ propriè, putà aut hereditario aut alio civili iure possidet, & bona ecclesiastica. Est ergo prima conclusio Proprium bonorum, hoc est, quæ iure seculari episcopi possident verum habent dominium. Hæc iam supra artic. 1. satis est confirmata ex eo, quod status episcoporum non est pauperiatis professio. Quo fit, vt ex rerum ipsarum conditione & natura non teneantur iustitiæ lege ea pauperibus vel alijs erogare, sed & retinere possant, & vt libuerit largiri. Secunda

conclusio. Quamvis possint in earum dispensatione sicuti seculares ciues peccare, nempe aut propter auaritiā contra debitum charitatis eas retinendo, vel indigne prodigendo, nemini tamen ad restitutionem obligantur. Enimvero vt 4. libr. sepe diximus, vbi iustitia non violatur, nulla in de restitutionis obligatio emergit. Tertia conclusio. Episcopi bonorum ecclesiasticorum sunt dispensatores vel procuratores. Hoc patet ex verbis Augu ad Bonifacium Comitem, quæ referuntur 2. q. 1. can. vi. Si priuarum possidemus, quod nobis sufficiat non illa bona nostra sunt, sed illorum, quorum procuracionem gerimus, proprietatem nobis vsurpacionem damnabili vindicemus. Hinc fit bona illa optima fide esse ab illis dispensanda, secundum illud 1. ad Corint. 4. Hic iam quaeritur inter dispensatores vt fidelis quis inueniatur. Hæc de bonis in communi possessis intelligitur vt subsequentes declarabunt. Et ideo de eorum distributione subtextitur quarta conclusio. Eiusmodi bona ecclesiastica non solum in vsus pauperum, verum & in diuinum cultum, & in ministrorum supplementis necessitatibus sunt expendenda, iuxta tenorem decreti Simplicij Papæ 12. q. 2. qui ait, De redditibus ecclesie vel oblatione fidelium solis episcopis ex his vna portio remittatur. Duæ ecclesiasticis fabricis & erogationi pauperum profuturæ a presbytero sub periculo sui ordinis ministrantur, vltima clericis pro singulorum meritis diuidatur. Quinta conclusio. Vbi distincta sunt bona quæ debent in vsu episcopi cedere, ab alijs tribus, quæ pauperibus ac ministris & cultui addicuntur, si episcopus aliquid de his tribus portionibus retinuerit, non dubium quin contra fidem dispensationis mortaliter delinquat, & ad restitutionem teneatur. Conclusio per legē commutatiuæ iustitiæ innotescit, nam in tali casu verè furtum alieni rei committitur. Sexta conclusio. De his quæ specialiter vsui episcopi deputata sunt, eadem ratio videtur quæ de proprijs bonis, vt scilicet per immoderatum affectum & vsum peccet quidē si immoderata sibi retineat, & alijs non subueniat, sicut requirit debitum charitatis. Corrigende sunt impresiones, quibus deest vltimū hoc verbum, Sicut requirit debitū charitatis. Imò vehementer opi-

Secūda conclusio. Tertia conclusio. Quarta conclusio. Quinta conclusio. Sexta conclusio.

ione tenetur deesse etiam quod ad restitu-
tionem non tenetur. Contra quam dixerat
in superiori conclusione, quandoquidem
ait, Eadem ratio videtur quæ de propriis bo-
nis, quorum prodiga consumptio restituti-
onem non exposit. Septima conclusio. Si ve-
ro non sint prædicta bona distincta, eorum
distributio fidei episcopi committitur. De
est etiam in multis impressionibus totum
illud. Si vero non sint prædicta bona, in qui-
bus ideo legitur, non subueniat distincta,
quare sit licita in intelligibilis. De his er-
go indistinctis adhibetur expositio conclu-
sionis nempe quod si in modico distribu-
tio vel deficiat vel redundet, potest id qui-
dem fieri absque bonæ fidei detrimento, si
quidem nequit homo punctum ubiq; vir-
tutis tam certum tenere, quin pro huma-
na conditione in alterutrum vergat extre-
mum. Si vero sit multus excessus, tunc neq;
latere potest, neque a peccato mortali ex-
cufari, quoniam tunc bona fides violatur,
atque adeo distributio iniusta. Vnde tres
denotantur macula iudeis serui. Matth.
24. vbi sic legitur. Si dixerit malus seruus
in corde suo, moram facit dominus meus
venire, quod pertinet ad diuini iudicij con-
tempum, & ceperit percutere, conferuos
suos, quod pertinet ad superbiam, Man-
ducet autem & bibit cum ebriosis, quod
pertinet ad luxum, cuius gratia mala fide
fit dispensatio, veniet dominus serui illius
in die qua non sperat, & diuidet eum, sci-
licet a societate bonorum, & partem eius
ponet eum hypoeritis, sicut in inferno. Ecce li-
teram D. Th. quam in fronte disputationis
expediebat ob oculos ponere. Enucleanda
vero est in articulo sequenti, vbi inter alia
& argumenta quoque ex Ambrosio &
Hieronymo in capite quæstionis propo-
sita dissoluentur.

ARTICVLVS III.

*Virum episcopi ac reliqui sacerdotes verum
ac legitimum habeant dominium
fructuum ecclesiasticorum
qui illos pro sua por-
tione contingunt.*

Praea ergo sententia S. Thom. si bfe-
quenter circa singulos eius articulos
qui generales sunt, mouetur singuli in par-

ticulari. Et primo circa priorem, quo dis-
putatum in genere est vtrum episcopi pos-
sint habere serum dominium, quaeritur in
particulari circa sextam conclusionem, v-
trum tam ipsi quam reliqui sacerdotes ve-
rum legitimumq; habeant dominium eo-
rum fructuum ecclesiasticorum, qui se pro
sua portione contingunt? Sunt enim in nu-
mera auctoritates, quæ a parte negatiua
militare videntur. Illæq; in primis pagine.
Nam etsi status clericorum non perinde
atq; monachorum votum habeat pauper-
tatis an nexum, saltem eorum quæ ipsi pro
clericali functione ministratur, nihil eis vi-
detur competere, præter victum & vesti-
tum, iuxta verbū Domini. Dignus est ope-
rarius cibo suo, & verbum Pauli. ad Tim.
6. Habentes alimenta & quib. tegamur, his
contenti simus, ceu boues, quod ait alibi, a-
ream triturantes. Quocirca apostoli missi
sunt ad prædicandum sine pera, iusti non
possidere aurum neque pecuniam. Atque
eam ob rem in libro præcedenti sub titulo
de simonia, monstrauimus, nihil debere
clericis, neque ipsi quidquam alio iure pos-
se a plebe pro administratione sacramen-
torum & reliquis spiritualibus functionibus
percipere, quam iure sustentationis. Secun-
do accedit huic & sanctorum patrum nu-
merosissima testimoniorum turba. Nam
præter loca Ambrosij, Hieron. & August.
proxime citata grauissimas Prosper 12. q.
1. cano. expedit. ait facultate ecclesiæ non
esse proprias, sed in communi possideri.
Et in concilio Agathen. vt illic refertur ca-
non epi. habetur, quod quidquid de prou-
isione ecclesiæ fuerit, siue de agris, siue de
fructibus, siue de oblationibus omnia in iu-
re ecclesiæ sunt seruanda. Et Urbanus Papa
ibidem in canon. res. ait, Res ecclesiæ non
quasi proprias, sed vt communes, non in a-
lios quàm in præfatos vsus, puta in subsidia
pauperum, & ministrorum & cultus diuini
esse dispensandas. Et eadem causa & qua-
estione, cano episcopus qui est concilij. An-
tiocheni, habetur, quod episcopus ecclesia-
sticarum rerum habeat potestatem ad dis-
pensandum in omnes qui indigent cum
summa reuerentia, & honore Dei, partici-
pet autem & ipse quibus indiget, si tamen
indiget. Et iater Canones Apostolorū est
39. talis, Omnium negotiorum ecclesiasti-
corum curam episcopus habeat, & eadem
vt Deo contemplantate dispenset, neque il-

si liceat ex his aliquid omnino contingere aut parentibus proprijs, quæ Dei sunt, com donare quod si pauperes sint, itaquam pauperibus subministrer. Et supra citatus ad Nepona Hierony. ait clericorum hereditatem solum esse Deum, eum quo nihil aliud debent possidere. Et ibidem eadem causa & quaestione, eam qui aiunt Imperatores Carolus & Ludouicus, iuxta sanctorum patrum traditiones nouimus res ecclesie vota fidelium esse, scilicet peccatorum, & patrimoniam pauperum. Et can. 10. ait Aug. quod qui decimas dæe noluerit, quanti pauperes in locis suis, ubi ipse habet, illo decimas non dant e fame moritui fuerint, tanto homicidiorum reus ante æterni iudicii tribunal apparebit, quia rem a Deo pauperibus erogatam, suis visibus referauit. Quare idem de sacerdotibus censendum erit, si illas non dispensauerint. Multa huiusmodi sunt sanctorum loca. Et Hierony. ad Damasum, & ceteris ca quoniam. 16. q. 1. clerici qui secularibus bonis affluunt, non possunt bonis pauperum ali. In contra rium autem facit rex in c. unico de clericis non residente. ubi habetur, quod qui diuini officijs ab inter sunt, nisi infirmitas seu iusta & rationabilis necessitas, aut euident ecclesie utilitas releuet, non sunt domini quotidianarum distributionum, neque faciunt eas suas, sed ad restitutionem sic perceptorum obligantur. Unde è contrario sensu colligitur, quod reserues verum dominium earundem distributionum acquirit, atq; eadem ratione aliorum ecclesiasticorum fructuum.

Quæstio præfata, vt initio dicebam, nimium ambigua est, sane cum sanctorum testimonia primo verborum sonitu diuersè appareant illam definire, quam ratio penitus inspecta videtur perminere. Missæ ergo hinc faciamus episcoporum ac sacerdotum bona secularia, de quibus, vt antea conclusum est, nemo ambigit, sed omnes consentiunt priuato dominio a sacerdotibus possideri. De ecclesiasticis vero res, vt sæpe numero affoles, versantur opiniones. Vna est Alexandri de Hales grauisissimi auctoris 3. par. q. 36. membro. 5. art. 2. Et Rich. in 4. dist. 4. ar. 3. q. 1. qui expressè aiunt fructuum ecclesiasticorum clericos solum habere vsum & non proprietatem. Atque hanc ferme amplexi sunt doctores iuris canonici, vt Archi. super c. statutum. §. assessorem. de

reletip. lib. 6. ubi ait hæreticum esse in iure, quod ecclesiasticus acquirat sibi verum dominium fructuum præbendæ, vel ecclesie. Cui accedit Pan. in c. cum esset de testam. Et Dominicus in ca. præfata de officio ordin. Et, qui non est in postremis habendus, eidem opinioni ad stipulatur Th. Vvalden. tomo 1. lib. 4. ca. 42. & quatuor subsequentibus. Vbi multis patrum testimonijs videtur sibi constanter probare nulli penes clericos esse ecclesiasticorum bonorum dominium. Secunda nihilominus opinio est, quam hic tenet S. Tho. videlicet, quod illius portionis quæ particulariter applicata est episcopo, perinde videtur dominus atque aliorum bonorum, quæ seculariter posside, vt patet in sexta conclusione. Secus, si omnia bona ecclesie in communia possiderentur, & eius essent dispositionis data, vt patet, in tertia & septima. Et eandem opinionem amplectitur Adria. in 4. materia de restitutione. Tertia est Cate. loco præfati, quam etiam supra insinuauit, vt lib. præcedenti sub tit. de decimis. v. mus. Partim n. tenet cum S. Tho. nempe quod regulariter episcopi sint domini tunc portionis, postquam facta est bonorum distributio in quatuor partes. Medietas est tamen eam exceptionem, quod quando portio illa quæ ipsos contingit, est notabiliter abundans, tunc tenentur duas partes eiusdem portionis in pauperes & fabricam refundere. Et quantum expressè affirmet vtrum teneantur iure charitatis an iustitiæ, tamen sentire videtur, quod teneantur de rigore iustitiæ, sicuti antequam essent diuisa bona. Ex quo fit consequens secundum eum, neuiquam esse vere dominos eiusdem portionis, sicuti non erant tunc totius ætui. At vero secunda opinio adeo mihi semper pro meo extitit iudicio persuasiva fuit, vt quamdiu ecclesia contrarium non definierit, nescio an de illa decidere possim, eò potissimum cum S. Thomeam teneat, neque vllus eiusdem opinionis pater contrarium expresse dicat. Nò quod clericum aut certe episcopos ab elemosinarum vinculo absolueret moliar. Immo quam eos crediderim e idem mandato esse obnoxios, art. seq. expromam. Sed quod vbi que cuperem vnam quamlibet rem suo loco & iure pro meo modulo collocare. Ad plenam ego rei intelligentiam doo statum præ foribus pranotare oportet, Vnum

Prima opinio Alexandri Hales. Ricard. Archid.

Soto
de Iure
Legis
Dicitur
13

Quæstio horum temporaliū genera quibus fruuntur clerici fruuntur.

Melchias Papa.

Viban.

Vnum scilicet de diuersis ecclesiæ bonis, atq; alterum de varijs eius stantibus. Hæc enim summo petre rem dilucidat. Et quantum ad primum, quatuor sunt bonorum temporalium genera quibus fruuntur clerici, vel olim in penitus ecclesiastico reponabantur. Prima videlicet erant quæ Christi fideles in primordijs ecclesiæ in commune conferrebant ut inde tam clerici quam pauperes alerentur. De quo ritu Actuum quarto scriptum est, non fuisse quemquæ egentem inter illos. Nam quorūque possessiones agrorum aut domorum habebant, vendentes offerebant prelia eorum quæ vendebant, & exponebant ante pedes Apostolorum. Diuidebantur autem singulis prout cuique opus erat. Et quamuis illud institutum Hierosolymis ortum habuerit, inualuit mos tamen inde in Christianismo ut partem saltem bonorum in ceterum clericorum eodem fine Christiani conferrent, neque possessiones venderentur, sed permanerent in ecclesia. Ait enim Melchiasdes Papa in ean. futuram. 12. quæst. 1. quod cum Apostoli futuram ecclesiam ingentibus præuidissent, idcirco prædicia in Iudæa minime sunt adepti, sed prelia tantummodo ad fouendas gentes. At vero cum ecclesia succresceret, omnes, ut maxime de Constantino Cæsare constat, non solum prelia, sed possessiones ecclesiæ conferrebant. Et Vibanus can. statim proximo: Videntes, inquit, summi sacerdotes plus utilitatis posse conferre si hereditates & agros quos vendebant ecclesijs quibus præsidebant episcopi traderent, eo quod ex sumptibus eorum tam præsentibus quam futuris temporibus plura & elegantiora ministrare possent fidelibus communem vitam ducentibus, quam ex pretio ipsorum, ceperunt prædicia & agros quos vendere solebant matricibus ecclesijs tradere, & ex sumptibus earum viuere. Hæc ille. Forasan enim tunc nondum per totam ecclesiam inoleuerat tam exacta decimarum solutio sed illis fortè distributionibus contentus erat clerus, parcissime tunc viuens. Alia sunt bona quæ postmodum offerri etiam ecclesiæ ceperunt, non solum in fabricæ aut pauperum subsidium, sed tanquam stipendium alicuius perpetuæ capellanæ. Immo vero fortè præcisè ad hoc tantum onus, quæ quidem in ecclesijs nupc collegialibus dicuntur anniuersaria, quorum

institutiones extant, in quibus nullius oneris habetur mentio aut fabricæ, aut pauperum, sed solius anniuersariæ memoriæ perpetuo celebrandæ. Quibus adiunguntur & quæ episcopalis sedibus deuota sunt, nempe castra & vasalli: de quibus artic. 5. redibit sermo. Tertium genus bonorum ecclesiasticorum est quotidianæ pitantiæ & oblationes, vel pro sacris celebrandis, vel quæ ad pedem altaris fiunt. Quartum denique idque sollemnissimum est decimarum quorū iari clericorum addita, ut habetur can. decimas. 16. q. 1. & alijs illic pluribus. Et extra, de decimis per totum. Secundo & id quoque meminisse opus est quod nascens clericorum ecclesiæ, cepit in communi viuere, in quo vitæ instituto non nihil temporis adoleuit. Ille enim erat decenissimus eorum status, si perdurare possent, ut patet ex Canon. Clementis, Dilectissimis & Cano. citato Urbani, Videntes, & canon. Simus & multis alijs 22. q. 1. Nam cum paucitas tunc existeret clericorum & ecclesiarum, poterant sic commode viuere. Immo & in multis ecclesijs cathedralibus etiam nunc specimen aliquod eiuſdem vitæ communis retinetur. Quando autem omnia erant in communi, tunc facultati & potestati episcopi tanquam legitimi distributoris erant mancipata, ut clero & fabricæ & pauperibus secundum cuiusque necessitatem illa distribueret, eaque etiam, sibi quibus egeret, perciperet, ut habetur Can. citato, episcopus 12. q. 1. Vbi legitur, quod episcopus ecclesiasticarum rerum habeat potestatem ad dispensandū erga omnes, qui indigent, cum omni reuerentia & timore Dei. Et can. statim proximo, Præcipimus, qui est inter canones Apostolorum, habetur, quod si animæ Episcopo tradita sunt multo magis oportet eum curam de pecunijs agere, ita ut potestate eius indigentibus omnia dispenserentur. Idemque continet canon. citatus 39. eorundem Apostolorum. At vero exacto paulo plus clericorum numero, vix illa cõmunis vitæ tolerari poterat. Vnde tempore iam Aug. in lite erat & sub iudice, vtrū deberent sacerdotes initiari, nisi qui velent in communi viuere. Quoniam, ut artic. definitum est, eorum institutum id necessario nõ exigit, sane cū paupertatis votum non habeat annexum, neque vero obedientiæ, quam non quisq; in domo sua præstare episcopo possit. Vn-

Docu-
mētū.

Clemēs
Urbani.

Auguſt. de idem Aug. vt citatur eadem cauſa 12. q. 1. canon. certè fateatur de ſe ſtauiſſe, nulum ordinare clericum, niſi qui ſecum vellet manere, auſi vellet a propoſito recedere, illi clericatum tollere. Sed ecce, inquit, in conſpectu Dei & veſtro mutuo conſilium. Qui volunt habere aliquid proprium quibus non ſufficit Deus & eccleſia eius, maneat vbi volunt, & vbi poſſunt, non eis aufero clericatum. Nolo habere hypocriſis, &c. Cum autem clerici non cum ſuo capite vitam communem degèrent, ceperunt epifcopi infideliter communia illa diſtribuire. Quare videntes Pontifices no.

Partitio poſſe vitam retineri communem facta bonorum eccleſie partitione, in quatuor portiones ſingulas ſingulis addixerunt. Epifcopo ſcilicet vnam, reliquo vero clero alteram, & fabricæ neceſſitatesque eccleſie dñi quartam, ac denique quartam pauperibus. Idque fieri cepit circa annum Domini quadringentimum ſepuagelimum, & Auguſt. Tunc enim ſedit Simplicius Papa, cuius eſt ille can. de redditibus, 12. qu. 1. vbi hæc habetur diuiſio. Et poſt viginti annos ſedit Gelafius cuius ſunt canones. Vobis enim, &c. Quatuor, quibus eadem diuiſio confirmatur, & poſtea anno fere ſexteſcentimo ſedit Gregor. cuius ſunt canones cognouimus, & mos, quibus eadem reſertur partitio. Hæc tempora eo denota uerim, vt ſententiæ quæ de hac re Auguſt. & Hieron. extant de tempore illo, intelligantur quando in communi vivebatur, omniaque erant ſub epifcopi diſpenſatione. His præmeditatis ad queſtionem tribus concluſionibus reſpondetur. Prima eſt.

Prima **concluſ.** Si quæ modo alicubi extant illius generis, bona, quæ Chriſtianus populus in ſubſidiũ pauperum offerebat, certum eſt neque illa neque eorum fructus poſſe vel ab epifcopo vel a clero in totum uſurpari, ſed lege iuſtitie debere diſtribui, quæ ſi non diſtribuantur, ille qui diſtributionem omittit, ad reſtitutionem tenetur. Libro n. quarto declarauimus iuxta uerbum S. Thom. 2. 2. q. 62. art. 1. quod qui ex debito diſtributionem omittit, illico ſit lege commutatiue iuſtitie reſtitutionis reus. Idem, & quidem certum aſſerendum eſt de bonis quæ hoſpitalibus, ſunt mancipata. Et hic eſt vnus uetus ſenſus quintæ concluſionis S. Thom. Quocirca ſi quidpiam bonorum illorum

reperiantur epifcopi uſurpaſſe, ſuntque applicuſe ſedi, ambigi, non potest quin ipſa cum fructibus reſtitueret & teneantur. Hæc tamen cẽſura limites præſentis negotij, exiit. Vbi enim contraria iuſtitia non conſtat, ille qui bona fide poſſidet, ab omni reſtitutione eſt liber, quamuis nonnulla ſit ſuſpicio, quod caſtra, & villæ, & alię eccleſiarum poſſeſſiones fortaſſe aliquo reſpectu pauperum fuerint eccleſie tributa. Secunda concluſio ad rem magis pertinens, Prædia, & caſtra, & vniuerſe poſſeſſiones, ſue epifcopali ſedi ſue canonico collegio, ſue curiæ ſi j præbendæ eccleſiaſticae annexæ, non tranſeunt in abſolutum dominium epifcopi neque ſacerdotis præbendam poſſidens, ſed tantum ſunt earundem poſſeſſionum adminiſtratores. Probat conclusio. Quia illa neque uendere neque alienare poſſunt niſi de conſenſu epifcopi & capituli, atque eorum, quorum intereſt, in oſa ſæpe niſi Romæ ſedis accedente conſenſu, idque in bonum, & in perpetuitatem eccleſie. Hic eſt ſenſus canonis Bonifacij, 12. q. 2. Nulli licet ignorare Omne quod Domino cõſecratur, ſanctum ſanctorum erit, Domino, & ad ius pertinet ſacerdotum, propter quod inexcusable erit omnis, qui illud a Domino vel eccleſia auferat, ualidat, & inuadit &c. Et 12. q. 1. canon. expeditiſſime Proſper facultates eccleſie non proprias, ſed communes eſſe. Vnde eadem cauſa, & queſtione, can. multi. & 16. q. 1. can. poſſeſſiones, & per totam queſtionem, & circa de rebus eccleſ. non alienan. arctiſſimè cauertur earum alienatio. Hæc concluſio intelligitur de quibuscuque bonis quomodocunque ab eccleſia poſſeſſis, ſeu ratione annuatuarie capellanie, ſeu cuiuſcuque alius clericalis obſequij. Res eſt clariffima, & de iſtis in vno ſenſu intelligenda uenit concluſio tertia S. Thom. Nam de duobus primis nil reſtat diſputandum. Tertia concluſio. Fructuum ex poſſeſſionibus prouenientium, quæ ratione alicuius obſequij clericalis annexæ ſunt eccleſie; nempe annuatuarij, aut capellanie, clerici pro ſua queſtu portione ſunt uerè domini, ſicuti & quotidianarũ pitantiarũ que illis pro Miſſis vel alijs diuinis exercitijs offeruntur. Et hic erit vnus ſenſus ſextæ concluſionis S. Thom. Cõcluſionem hæc neſcio quomodo inſiciari po. Enim uero ſi elemoſinarum quæ pauperibus erogantur, dantur acquirunt pauperes, non eſt

Soto
de iure
Legibus
DII
13

cur dubitetur quin & eleemosinarum que sunt sacerdotibus fiant & ipsi domini, copiosissimum quod, ut dictum est, nullum susceperint pauperis votum. Domina nã que, v. lib. 4 diximus, alio æquiori titulo transferuntur quam libera voluntate trasferitis, sed qui eleemosynam pro Missa celebranda vel pro exequiis mortuorum largitur, liberrime pro illo spiritali obsequio confert, ergo clericum in vero dominio constituit. Neque vlllo pacto refert temporale sue sint tales eleemosinæ & quotidiane, an vero perpetuæ scilicet fructus prædiorum & possessionumque pro talibus obsequiis mancipatæ sunt clero absq. vlla pauperum ratione aut ecclesiæ fabricæ. Item stipendia quæ magistratibus civilibus pro suis laboribus dantur, vt iudicibus, prætoribus, quin vero & regibus & alijs dominis, vere transeunt in ipsorum dominium, ergo & illa que clericis pro suis obsequiis & muneribus erogantur, cū ipsi multo pretiosius reipublicæ seruiat. Quod si arguas, spiritalia non esse vendibilia, iam tibi superioribus lib. responsum est posse clericos ad sui sustentationem stipendia suscipere, & iura que sibi pro mortuorum exequiis & alijs officiis statuta sunt percipere, atque adeo eorum dominium acquirere. Ex his colligitur quarta conclusio de episcopis. Quod si castra & prædia que habent de quibus artic. 5. dictum sumus, consueverint non esse adiudicatus sub conditione & modo vt pauperes alant, sed absolute ad deferendum eorum sedi honorem & auctoritatem, quamuis collatores crediderint beneficos eosde fore Antiquitates in pauperes, nihilominus fructuum earundem possessionum sunt veri ac legitimi domini, neque contra rigorem iustitiæ faciunt quomodo locunque illas dispensant. Et in hoc sensu est verificatur eadem sexta conclusio S. Tho. Et probatur, quoniam si eiusmodi possessiones dono illis datae sunt absq. vlla conditione & oneris vinculo, nisi quod maneat in perpetua possessione succedentium in sede, nulla est ratio iustitiæ que illis prohibeat esse annuorum fructum dños. Contra hæc profectio ne scio quis firma aliqua ratione reclamare possit. De decimis autem temporaria distinguenda sunt Nam de illo quo pio indiuio possidebatur & sicubi nunc ipis eo modo possidentur, statuitur quinta conclusio. Tunc

non erat penes episcopum ita plenum dominium quin distribuere partem pauperibus teneatur, sicuti & suam clero, & fabricæ suam. Hæc fuit 7. conclusio D. Thom. Nihilominus ambiguitate non caret vtrū totum decimarum dominium esset tunc penes clero, an pars pene pauperes. Itaque tam æquum ius pauperes haberent ad partem suam tamquam vere illius domini, quam clerus ad suam, an potius totum dominium esse penes clero cum illo tamen onere, vt vel miserie iure, vel et iustitiæ. tenerentur illis dare partem. Et quantum conicio. comunis opinio priorum modum tenere cogitat. Tum quod tanta fructuum copia non censetur solli clero esse addita, tum quod diuisio que postea facta fuit attestari vt, partem sp. suis se pauperum. At vero re oculatus inspecta, posterior modus non solum est multo credibilior, verū, vt arbitror certissimus, nempe qd dñum non erat nisi penes clero. Vtq. huius prima ratio hæc est qd ex superiori lib. colligitur. Decimarum finis alius non fuit quam ecclesiarum seruitio, sacrorumq. ac sacrorum administratio. Hoc enim sublato qd ecclesiæ non essent, profectio nulla essent populo imperata decimæ. Atqui eadem ratio inde confirmatur, qd ea de causa exiguntur a populo euangelico decimæ, quo a Moïsaico, illic autem, vt Num. 18. constat, solli solvebantur Levitis & sacerdotibus, neq. alia rone quam ob ministerium templi, atq. illius legis instat taxata est ab ecclesiæ decimarum quota, nempe qd ecclesiæ nostræ ministri excellentiores sunt antiquis, vt ait S. Tho. 2. 2. q. 77. art. 1. vbi nulla in assignat rationem pauperum. Hinc ergo plane colligitur decimarum dominium penes clero etiam tunc fuisse. Nisi dicas nullam habuisse dominium præter Deum quod profectio salsum est, quia non Deo, sed clericis conferuntur, & pro eorum obsequio. Secundo ad idem arguitur, ius petendi decimas, vt omnium est vna confessio, ius ecclesiasticum est, quod ideo penes solos sacerdotes existit, non autem penes pauperes. Immo, vt supra diximus, neque ipsi quantumcunque inopes ab earum solutione liberantur, nullum ergo vnquam penes pauperes fuit decimarum dominium. Accedit hæc ratio inuincibile argumentum. Quod si intentio ecclesiæ tunc

Quinta conclusio.

officio

aidet

ibnat

Decima

rum do

minium

ante ca

rum par

tionem

solum e

penes

clero.

Prima

ro proxi

ma asser

tionis.

Confir

matio.

Secunda

ratio.

tem.

Secunda

Obie.

ctio.

Solutio.

Quarta

conclu.

Probõ.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

temporis fuisset pauperes in partem domini decimarum mittere, profecto non solum signata esset illis sua quota, verum neque episcopo fuisset eius solutio commissa. Imò populo præcipitur ut singuli ex suis decimis partem adimerent, quam pauperibus largirentur. Sicuti in antiqua lege, ut libro superiori vidimus, quilibet separabat decimas pro peregrinis. Quidnam, non opus erat id quod vere erat pauperum, nec p[ro]p[ri]us ipsi erant domini, episcopo committere ut illis refunderet? Nūquid non spiritus sanctus cuius nutu regeretur ecclesia, bene nouerat non ita multos fere antistites qui fideles essent futuri dispensatores? Quid ergo illis alienum committeretur? Accedit denique quod elemosinarum ratio, alia est a decimarum. Illa, ut elemosina vox restatur, tota est posita in misericordia; cum decimarum solutione ipsissima iustitia exigat. Ex his ergo sit consequens, decimarum dominium penes clericum semper fuisse, perinde atque in antiqua lege fuit penes Leuitas. Nam cum neque alio paupertatis voto sint sacerdotes nostri impediti, neque eis minores, immo multo maiores, si vigilanter seruiant, labores impendant, non est cur, non perinde atque illi efficiantur suorum stipendiorum dñi. At tamen cum tunc clericus non esset multum numerolus, & in cōi uiuens paucis esset contentus, q̄ acquisitum erat ut pauperes pro sua facultate alerent, & iō tenebatur episcollā facere distributionē. Sed adhuc non sedatur animus quo minus scisciterur quo ad id iure tenerentur, iustitiæ ne an misericordiæ. Ex vna. n. parte videtur nomen distributionis iustitiæ legē insinuare, ex altera vero, si dñum penes clericum, erat non apparet qua iustitiā pauperibus deberentur, sed sola misericordiæ, q̄ solet etiā sub reatu mortalis delicti obligare. Enimvero lex iustitiæ tunc solum locū habet qñ aut alienū possides, ut apparet in furto, aut sub ea susp[er]si fide ut reddas, ut apparet in mutuo, quorum neutrum locū hñc impræsentiarum vñ. Rñdetur ergo quod radix illius distributionis ex misericordia perfecta est, non ex iustitiæ debito. Nec parū hoc scire refert, ut in subsequentib. liquerit. Sed tñ quia de superfluo elemosinam dare præceptum etiā est misericordiæ, ut 2. 2. q. 32. auctor est D. Tho. & clericorum collegijs superfluere tunc decimarū quota

videbatur, adiunctum præceptum creditur, ut sacri canones docere videntur, vel lo modo fieret distributio nulla pro tunc designata quota pauperibus. At quia præceptum semper intra limites misericordiæ continebatur, vehementer suspicor, libenterq. crederem quod omisso pro tunc eisdē distributionis non obligabat ad restitutionem. Et ne videar primis id asserere, non modo Adrian astruere videret, verum & mihi S. Thom. impræsentiarum insinuarē. Nam cum in quinta conclusione asseruisset quod ubi distincta sunt bona & suis singulis ad iudicata, si episcopus quod aliena fortis est sibi surripiat, non solum moraliter peccat, verum ad restitutionem tractatur, in explicacione tamen septime, que ubi non sunt distincta loquitur, primum ait quod modicus defectus non creat culpam, secundo quamuis grandiore defectum culpæ attribuat mortali, tamen de restitutione nullū adiecit verbum. Quod quidem est si Caie. nescio quo aliorum diuertat, certo tñ crediderim consulto de restitutione subiciuisse, eo quod ubi bona indistincta sunt solum præceptum misericordiæ agnoscit, non autem iustitiæ. Sicuti ubi portio aliqua hospitalibus ad iudicata est, aut fabricæ, aut aliter pauperibus. Sexta conclusio ad quam præsens disputatio festinabat, tandem constituitur. Post factam ecclesiasticorum fructuum diuisionem eps vere est dñs portionis que sibi contingit, neque villo iustitiæ vinculo quidquam illius pauperibus aut cuius alteri debet. Conclusionem hanc, ut supra dicere ceperam, non eo aio affirmauerim ut ad minores elemosinas eos crediderim obligari, quā qui in diuersa sunt opinione, ut art. seq. patebit. Sed quo legitimum ius ab eo quod legitimum non est, p[ro] meo captu discernā. Est autē contra dñs non nihilo differentes opiniones asserenda, primū videlicet contra primam recitatam Alexandri & quorundam Jurisconsultorum, qui hæretici in iure arbitrantur vllum penes clericos esse ecclesiasticorum fructuum dominium. Deinde contra tertiam Caie. qui opi. D. Tho. moderatus, excipit, casum ubi decimarum copia exuberans est. Et primum quod hæc fuerit S. Tho. opin. clarissime ex sexta eius conclusionē constat, que ferme idem est que hæc nostra, quippe ubi ait. De his que specialiter episcopi deputata sunt, eadē esse videntur ratio

Postrema rō. Corollarium.

Dubitatio.

Rōdubii.

Rñsa.

S. Tho.

Soto
de Iure
Legibus
Dicitur
13

Adrian

Senti dñs

Prima ratio contra opinionem negantem episcopi dominium suæ portionis.

Glossa.

Secunda ratio.

Tertia.

ratio quæ de proprijs bonis, vt illic declarauimus. Et vt arti. 6. vt in solutione tertij adnotauimus, cum argutum esset episcopos, saltem quantum ad stipendia suarum functionum, debere esse voto pauperes, id negauit, ac perinde concessit eorum habere proprium dominium, q̄ voto pauperatis opponitur. At vero non est sola D. Tho. auctoritas, quamuis sola esse possit quæ hanc opinionem persuadeat. Arguitur ergo primo contra primam opinionem quæ omne prorsus eiusmodi dominium denegat, ex ipsa iuris diuisione. Diuidere namque ecclesiasticos fructus in quatuor partes, nihil aliud effingi pot̄ fuisse q̄ suæ cuiuslibet dominium adiuicare, ergo sicut reliquus clerus dominium habet suæ parit̄is, & fabricæ suæ, & pauperes suæ (vbi designata est) ita & ep̄s habebit suæ. Nam profecto discrimen excogitari nequit vllum. Sed probatur antecedens. Etenim quia ecclesia, vt dicebamus, more & vsu experiebatur ep̄s in distributione fidem frangere, abstulit eis distribuendi arbitrium, & id eo ne plus iusto caperent consignata est illis portio qua viueret, atque adeo suo domino addita, sicuti & suæ singulis aliorum. Et ita tenet glossa super c. duo lunt. 12. q. 1. Et facit ad id ca. peruenit extra, de fideiul. vbi præcipitur de beneficiorum fructibus satis fieri clerici & editoribus, q̄ si nō essent fructuum dñi, nō præciperetur. Secundo arguitur, Si per illam diuisionem nō esset ep̄o suæ portionis dñum ascriptū, sed perinde teneretur eandem distribuere, atque antea totum, frustranea profecto esset diuisio. Cum ergo non frustra facta sit, sed vt cuique sua certa esset portio, manifeste colligitur perinde ei applicatum esse dñū suæ sortis, ac reliquis dominia suarum. Vnde in ca. citato vobis n. 12. q. 2. eisdem verbis explicatur ep̄s portio aequaliorum. At enim Gelasius, Anstiles, de quatuor port. onibus vnum sibi tollat, aliam clericis pro suo iudicio & electione disperat, tertiam pauperibus fabricæ vero quartam. Quid ergo est, sibi tollat, quæ sua sit? sciri & reliqua aliorum. Vnde postea successu temporis factum est vt ep̄s, si prius fuerit adempto distributio, sed ex ipso cumulo fabricæ suam partem capiat, & clerici suam. Tertio arguitur. In cunctis reipublicæ magistratibus creandis illa semper habetur ratio vt stipendia eis discre-

nantur iusta, quorum porro domini sūt. Cum ergo episcopus inter omnes tam ciuiles quam ecclesiasticos praestantissimū sane sit, ac maxime necessarius, iniquissima esset eius conditio si non eodem iure episcopo decretum esset stipendium cuius vere esse dominus. Neque obstat quod sit ipse pauper pauperum. Necessitudo enim hæc eam illi obligationem adiungit, quæ admodum artic. proximo explicabimus, vt in pauperes sit de sua substantia præsecularibus diuitibus beneficis & misericors. Nam & diuites huius seculi, vt ait Paulus, tenentur etiam in pauperes esse beneficii de suo tamen. Quin verò si in similitudine persistere volumus, pater etiam omnium, quæ tribuit, filiis vere dominus est. Quarto, ideoque porro vehementissime arguitur, Si vera est opinio omnino negantium episcopis ecclesiasticorum fructuum dominium consequens subinde fit (quod ipsi libere fatentur) nullam eis certam partem esse applicatam, sed tantum indultū vt pro ratione sui status fructibus victit̄, quidquid autem supererit rigore iustitiæ, tanquam veris dominis, egenis conferat, hoc autem consequas perfectō in credibīle est. Facenim quartam partem fructuum episcopi attributam, decem millia ducatorum valere. Et quæro, an totam summam possit suis v̄sibus insumere? Concedis forte, vbi pro ratione sui status illud fuerit necessarium, sin minus, nō potest, nisi quantum est ei necessarium. Quod autem solutio hæc consistere non possit, probatur. Primum, non constituit certam regulam perquam debeat status decentia iudicari, nam si regula sit, ecclesiæ amplitudo & maiestas, profecto illa non est certa, non solet aliqua ecclesia esse magna auctoritatis, ac numerosissimi populi, quæ tamen non ita p̄iuentium temporalium diues atq̄ alia multo minoris auctoritatis, logē t̄n ditiō. Quæ propter ep̄s qui ditior est, non est cur non possit ampliotem alere familiam, & maiores facere sumptus. Ecquis n. renuat, quin ep̄i Hispaniæ possint splendidiorem domum sustentare, quam Itali quippe quibus & ter decuplo locupletiores habent ecclesias. Si autem decentia status pro ratione fructuum æstimari debeat, profecto neque illa est satis fida regula nam posset vice versa ecclesia esse tam parua auctoritatis, vt non requireret in episcopo maiore,

Quarta ratio ad idem.

eti

Confir-
matio.

Obie-
ctio ad-
uersario-
rum.

est ditor esset. Sed hoc admissio neque inde potest haberi certitudo. Nam quis debet sumptus quos episcopus potest facere admitti. Etenim si dicas ad prudentiam boni viri id esse deferendum. inter bonos & prudentes est opinionum varietas. Ex-
pli gratia, de episcopo Salmantino forsitan quis prudens satis iudicabit ut sumptus fa-
ciat quatuor millium ducatorum & alius concedet ei sex, & alius octo. Cuiam ergo sententiae debet episcopus stare? Immo, quod euidenti-
us est argumentum, demus secundum omnes prudentes posse con-
sumere octo millia, quare si habeat duode-
cim, satis est ut in mendicos quatuor mil-
lia effundat. Forsan vult parcius vivere, & non expendere nisi sex millia. Tunc utrum illa duo millia quae supersunt, teneatur de iustitia dare pauperibus? Si negati-
ue responderis, iure illum con-
cedis habere plenum dominium octo millium ducatorum, qui ad suum statum sunt necessarii atque adeo si voluerit fraudare genium suum, illam superstitem quotam poterit pro suo libito expendere, vel in sanguineos, vel in alios licitos usus citra scandalum, quod nos probare contendimus. Si vero responderis, quod dum non consumit nisi sex millia, reliqua duo debet de iustitia pauperibus, eadem ratione affirmare petre-
xeris, quod si ex octo milibus quae expendere in proprios usus licite poterat, non vult, quia parcissimus est, expendere nisi quatuor, continuo debet pauperibus reliqua quatuor, etsi non vult expendere nisi duo, debet reliqua sex. Ex quo consequitur, episcopum respectu suorum bonorum nihil aliud esse, quam conuiuiam sedentem ad alienam mensam, cui tantum comedere licet quantum libuerit, sed nihil amplius percipere, quod profecto nescio quis quantum ad rigorem iustitiae concesserit, nam de officio misericordiae nihil modo loquimur. Porro enim si ecclesia cum bona in quatuor partes diuisit, hoc facere cogitasset, non illam praestitisset prudentiam, quam certum est instinctu Spiritus sancti habuisse, nam legem iustitiae quae constitutissima esse debet, in ambiguo reliquisset, utpote in humano arbitrio, quod maxime est variabile. Sed ecce aduersariorum Achilles. Populus Christianus ad nihil amplius sacerdotibus tenetur, quam illos alere ac sustentare, ergo non aliter illis de-
bitur, quam quod necessaria est-
perent, reliqua vero pauperibus redderent. At vero illatio haec fallacissima est, nam etsi nihil plus ei debeatur quam sustentario, tamen ratio prudentiae exigebat ut certum stipendium arbitrio ecclesiae illis ad eandem sustentationem destinaretur, porro cuius essent veri domini, ut illis neque liberum sit quantum libuerit capere, neque rursus inquieta conscientiam metum incuriat an plus capiant, quam sibi congruat, sic enim res habet in republica civili. Nil inquam amplius publicis magistratibus, nempe senatoribus, ac iudicibus quin vero regibus debetur quam sustentatio pro ratione & obsequio quod reipublicae impendunt, & tamen in-
gulis decerta sunt praescriptaque certastipendia, alias enim non esset bona prudentia.
Quinto arguitur: Si episcopis omne adimatur ecclesiasticorum fructuum dominium, eadem ratione & reliquis sacerdotibus & toti clero adimi debet quod profecto nemo audeo dicere, immo Caecilianus hic reliquos sacerdotes fateatur habere verum dominium, nec teneri de iustitia sua distribuere bona. Quod tamen eadem sit ratio, patet quoniam non est cur episcopus vilioris hac parte sit conditionis quam reliqui parociani sacerdotes, atque alij aliarum dignitatum eorum vel maxime, quod sua eis quarta addita est, sicut reliquis quoque. Item, vix percipere istorum possum opinionem. Aiunt enim episcopos non esse dominos suae portionis, nihilominus fructus esse, ut quartam partem dent pauperibus. Quid ergo ubi pauperes suam habent quartam? Imo si non habeant, cur non ex toto cumulo illa quarta succidatur, ut antequam fieret diuisio, sed ex sola episcopi portione? Adde, quod iam aliarum trium faciunt eum dominum. Sed aiunt, Creduntur episcopi fortem pauperum sibi applicuisse. At vero hoc non ita certa ratione constat. Imo quod non crediderim ratione vacante cum illa quarta pars pauperum, fundamentum supra diximus, non habuerit in decimarum iustitia, sed tantum in misericordia, utpote quia ipsarum cumulus superflue censebatur fortasse in alia ecclesiastica beneficia, mutata est, & ideo dispergit. Et si hoc ad istorum intellectum appropinque obseruandum, quod alere ex decimis paupe-

SOTO
de iustitia
Legibus,
DIE
13

res, non est ius diuinum, neque naturale, sed merum ecclesiasticum positium, idque misericordie, ob idque ecclesia potest illud variare.

Nam pauperes naturali ac diuino iure alia via sunt præter decimas sustentandi. Ad cuius quidem coniecturam accedit, quod præter sortem episcopi, & fabricæ & clericorum, videmus plures alias a decimarum aceruo decimas, vt sunt sacerdotum, quæ appellant præstimoniam, quæ quidem multo maior pars est, quam quæ episcopum contingit.

Nam esse plurimum consuevit tertia pars totius acerui, quæ quidem beneficia nulla extant memoria qua fuerint ratione instituta, sed suspicari solet (nam certa cõiectatio nulla est) quòd ad alendos pauperes in studio fuerit destinata. Etenim quid aliud in ecclesiasticis facere teneantur, non legitur. Vnde coniectura fit quod illic fuerit portio pauperum assumpta. Immo vero forsitan etiam sub prætextu studij fuerint illæ præbendæ institutæ, suspicione minime caret, non aliam habuisse radicem, quàm quòd exuberantibus ecclesiasticis prouentibus ambitio humana ad illos anhelaui, & sedem apostolicam improbitatibus deuicit, vt illas præbendas ex decimarum trũco amputaret. Præterea iam in Hispania & aliis prouincijs bona portio pro regibus excipitur. Non ergo est curiam modo totum onus alendi pauperes ex fructibus ecclesiasticis, quantum ad rigorem iustitiæ attinet, in episcopos reiciatur, quâuis suauissimo, eisdemque peculiari misericordie onere, non sint onerandi.

Postrema rō. Postremum denique, & quod rem concludat argumentum contra aduersam opinionem informetur aduersus restitutionem ad quam isti aiunt episcopos teneri, si quidquid illis superest, pauperibus non restituant. Qui enim dicunt rigore iustitiæ, tanquam veris dominis, pauperibus id deberi, subsequenter dicere coguntur quod aliter facientes ad restitutionem teneantur. Quod autem consequens inepte, atque vt bona venia dixerim, inaniter concedatur, arguitur. Valeat verbi gratia, vt dicebamus, Salmatinus episcopus pro quarta parte quæ sibi sorte obtingit, decem milia ducatorum, quorum sex ad suam sustentationem secundum suam dignitatem necessarii sunt. Et sic reliqua quatuor,

quæ pauperibus debebat, illis præsentis anno subtraxisse, & in alios prodegisse proprios vsus, tunc anno subsequenti vnde restituet? Nam sex pro sua sustentatione indiget, & alia quæ supererunt quatuor, pauperum sunt, nihil ergo habet vnde restituat. In summa, si quidquid episcopo quorannis supra necessarium redundat, pauperum lege iustitiæ est, vnde quæso episcopus, quod pauperibus semel ademit, postea restituet? Nisi forsitan alia habuerit bona patrimonialia, aut nisi dicas debere de parte sibi necessaria suum fraudantem genium illa, quæ pauperibus debet abscindere, quod non est concessu dignum. Porro ergo opinio hæc nullatenus videtur rationi consona. Ex his diluta euadit alia quæstione videlicet, vtrum illi, quibus episcopus sua bona fuerit male elargitus, siue consanguinei fuerint, siue alij extranei, ad restitutionem teneantur? Illi nanque qui episcopum non faciunt dominum, id quidem affirmant, nisi illi tanquam pauperes illa receperint. Attamen si episcopi vere sunt domini, vt probatum est, quamuis contra præceptum misericordie, exiugitate & nimia parcitate elemosinarum mortaliter delinquant, & sua bona aliter profundant, etiam in malos vsus, vere dominia transmittunt.

Quo circa qui illa recipiunt, ad restitutionem minime teneantur. Atque idem ante nos sensit Adrianus. Et patet exemplum: Dum enim quis cuiuspiam in extrema necessitate constituto succurrere prætermittens, id quod illi præbere tenebatur, alteri diuiti prodige contulit, neque ipse neque ille, qui recipit ullatenus fit restituendi reus. Restat ergo examinanda Caietan. opinio, quam supra diximus medium tenere locum. Vtitur enim hac distinctione, nempe quod dum redditus episcopales, aut tenues sunt tantumque sufficientes episcopo, aut mediocres, ita vt sint parum abundantes, non tenetur de iustitia illos distribuere, sed omnino, inquit, iudicandum est tunc de istis ac præbendis aliorum clericorum, quæ ad ipsorum sustentationem deputata sunt. Atque hæc videtur tenere cum San. Thom. videlicet quod perinde illorum bonorum sint episcopi vere domini, vt aliorum quæ sunt sibi propria. Quando vero huiusmodi fructus supra id quod eis necessarium

Ep̄s bona suæ portio - nis prodigēs ad restitutionem minime tenent neque illi quibus sunt colata. Opinio Caieta.

rium, est multum redundant, tenentur, inquit, etiam quotam, qua sibi obtingit, in tres partes diuidere, quarum vnam largiantur fabricæ, atque alteram pauperibus, siquidem clerici iam habent suam. Probatio eius est duplex. Prior, quod tunc in sapientis animum cade. e non potest, quòd tanti fructus episcopo sint assignari pro sua sustentatione, & ideo fabrica & pauperes non sunt, inquit, fraudandi in sua quota. Posterior vero ratio est, quam tetigerat secunda secundæ quæstio. 70. articulo. 1. vbi censuit decimam partem fructuum longe illam proportionem exuperare, qua se habent clerici ad Christianum populum, quippe qui vix sint quadragesima eius pars. At vero opinionem hanc in primi Caietan. ex D. Thom. elicere nequirit, quippe qui in sexta conclusio. simpliciter ait, de his quæ episcopi vsui sunt deputata, eandem videri rationem, quæ de proprijs bonis. Et D. Anton. 3. parte, titulo. 20. cap. octauo. idem simpliciter sentit. Quin vero hæc opinio Caietan. noua est, quæ præter ipsum neminem habuit auctorem. Siquidem omnes in altero duodecimorum simpliciter persistunt, nempe aut quod episcopi nullum habent dominium, aut quod suæ portionis simpliciter dominio fungantur. Præterea, diuersa Caietan. immiscet in hac opinione.

Primum enim ex eo solum, quod fructus episcopi sint multum abundantes, videtur colligere, quod teneatur illos in fabricam & pauperes dispertere. In ratione autem qua id probat, alioquin diuertit, nempe quod fabrica & pauperes nõ sunt defraudandi a suis partibus, nimirum insinuans, fabricam tunc & pauperes nullas habuisse partes. Quo ergo perspicue contra ipsum arguamus, interrogatur ab illo, quomodo intelligat fructus episcopi esse nimium abundantes. Aut enim intelligit, quod eius quota maior sit quam quarta, nempe quia fabrica & pauperes nullam habent portionem, vt ratio eius insinuat, & tunc ratio quæ illum cogit & fabrica, & pauperibus prospicere, non est, quod fructus eius nimium abundant, sed quod præsumatur portiones fabricæ, & pauperum sibi inique applicuisse, cuius ratio non inde semper coniectura comperita sit. Nam forsitan portio pauperum, vt supra diximus, in aliud beneficium fuerit mutata, aut fortasse canonici sibi sortuerunt, aut fortasse fabricæ & pauperibus aliter fuerit prouisum. Hoc autem accidentarium est ad propositum. Si autem intelligat eiusmodi fructus nimium esse abundantes, non ratione diuisionis, nempe quod maiorem quotam habeat, quam deberet, sed quia ecclesiastica ipsa est pinguis, & ideo portio episcopi crecit sicut alia portiones, tunc graue potius episcopum, quam clericum vt de sua portione rigore iustitiæ debeat prouidere fabricæ aut pauperibus magis, quam alij clerici, nulla persuadet ratio. Nam id quod accidentarium est, non mutat substantiam iustitiæ, quod autem fructus vno anno sint benigniores, alio vero maligniores, aut quod vna ecclesia sit alia pinguior aut exilior, poterit quidem augere aut minuire vim præcepti misericordiæ, si plus minusve superfluit non autem rationem iustitiæ. Ecclesia namque non fecit diuisionem ex futura varietate pendente, sed absolute dedit episcopo quartam, quid quid in futuro foret euentus, & ideo vbi pinguioribus sunt decima pinguior etiam est episcopatus, & pluri episcopi secundum suam decimam indiget. Quocirca vt ad priorem rationem Caiet. respondeamus negatur, hoc non posse cadere in sapientis animum.

Secundo arguitur. Si eiusmodi fructuum exuberantia iustitiam mutaret, & argueretur quod etiam si pauperes haberent suam portionem, & fabricam suam, ubi Iominus de iustitia episcopus teneatur de sua illis portione conferte. Immo vero si postquam semel eis contulit, id quod quod restat esset superfluum, eadem lex iustitiæ cogeret, vt iterum daret, & sic relabendum esset in primam opinionem, quæ omne episcopo dominium denegat, sed asserti quidquid illi superest, de iustitia deberi pauperibus. Quare proleto illa media opinio Caietan. a gnus iustitici potest, quam prima. Ad secundum autem argumentum Caietan. in hoc persistentis, quod decimarum quota exuberans sit respectu proportionis, quam clericus ad reliquum populum, partim lib. 9. sub tit. de decim. partim nunc proxime responsum est. Vellem enim ab illis, qui hoc opinantur, considerari, quod cum in illo rã numero populo qui iustitiam faciunt, non

Rõ prima Cai.

Secunda.

Antonius.

Primum argu. in Caieta.

SOTO
de Iustitia
Legibus
DIE
13

nisi vnicum esset templum, in quo nec sacramenta gratiam conferentia administrabantur, neque corpus sanguisque Dei adorabatur, & nihilominus duodecima gentis pars eius seruitio erat mancipata, decimaque pars fructuum in subsidium pauperum, sed libere tanquam eius stipendium adiecta, cur in nostra sacrosancta religione, in qua tam innumera sunt templa, & in quibus longe excellentius Deus coligitur, excessus existimabitur, si tot sint episcopi, eaque dignitate & auctoritate vivant, tam ampliusque nutriantur clerici, qui non tantum administrandis sacramentis, curaque animarum gerenda sufficiat, verum & ecclesijs assistendo cantandoque seruiant. Tolle maiestatem illam sacerdotum in cathedralibus reliquisque ecclesijs, illosque tantum quam sine sacerdotum numero modularis esse nequit, & animo peripice quo loco haberetur Christiana religio. Quod si talis religionis apparatus necessarius est, profecto neque decimarum quota superfluit, eo vel maxime, quod vt proxime dicebamus, tantæ iam portiones ad seculares titulos sint inde luccifæ. Fateor equidem, vt illic dicebam, tum in ordinatione sacerdotum, tum etiam in sacerdotum præbendarum que provisione, quam maxime abusus patere. Aniamen si pro rei dignitate secundumque diuina iura hæc fierent, ipsique ministri loca sua fideliter tenerent, atque in pauperes essent misericordes, nulla fieret occasio reliqua aduersus decimarum quoriam, & nonnullis ecclesiarum diuitias commutandi. Per hæc rursum quæstio dissoluitur, quæ ad me aliquando perlata est. Sunt enim multa bona ecclesiastica in titulum secularem transmutata, vt patet de regis terijs. Quin vero totæ decima aliquarum ecclesiarum, vt patet de templariorum bonis & multis alijs quæ illustribus dominis ad iudicata sunt, ac iure successione a secularibus possidentur. Dubitari ergo potest an illa de iustitia sint pauperibus pro susceptione obnoxia. Sed est responsio negatiua. Nam totum ius quod pauperes ad decimas habet, est posituum & ecclesiasticum, super quo Papa dispensare potest & ideo cum ratione aliqua bona ecclesiastica seculari titulo acerbiter libera relinquit. Pro solutione autem argumentorum, nempe auctoritatum

sanctorum, quas vim magnam ostentare prima facie fateor. Notandum est primo, quod cum auaritia, vt alias diximus, altera sit iustitiæ contraria, quæ proprie furtum & rapina nominatur, altera vero liberalitati, sanctis patribus illa familiaris Hyperbole, vt auaritiam contraliberalitatem ac misericordiam, quæ est erga pauperes exercenda, rapinæ etiam nomine denotent, propterea quod in necessitate omnia communia censent, quo ad vsum. Idque non tantum in clero, verum etiam in seculari populo. Quamuis de hæc re acerbius merito sugilleat clericos, ac potissimum episcopos, vt articulo proximo videbitur, eo quod elemosinarum præcepto arctius perstringuntur. Quare hoc genus rapinæ, restitutionis vinculum minime secum affert. Item notandum, multa apud sanctos patres reperiri dicta de statu clericorum in communi viuendum, quæ temporis factæ diuisionis non congruunt, multa que alia quæ consilia duntaxat sunt, licet illa sint emphasi exaggerata, vt formam præferant præceptorum. Per hæc ergo argumenta dissoluantur. Nam vt ab auctoritate Ambrosii exordiamur in fronte præcedentis articuli citata, & distinctione 47. canon. Sicut hi quæ rem plurimum elucidat, quæ ait. Proprium nemum dicat, quod est commune: manifestum est non proprie de clericis, aut episcopis loqui sed generaliter, vt ait D. Thom. de omni Christiana familia. Ad quemcunque enim auarum ait. Quid propria dicis, quæ in hunc mundum non attulisti? Ad omnes ergo subdit. Proprium nemo dicat, quod est commune. Plus quam sufficiat sumptui, violenter obuentum est. Cuius simile ait Hieronymus, vt refertur 42. cano. hospitalem. Aliena, inquit, rapere conuincitur qui vltra necessaria retinere probatur. Erat enim illorum sanctorum idioma, vt quidquid superflueret, commune censerent, quantum ad vsum. Quocirca id etiam quod in secundo argumento eiusdem articuli citatum est, ex eodem Hieronym. super illud Isaiæ. Rapina pauperum in domo vestra videlicet quod bona ecclesiastica sunt pauperum propter quod de secularibus etiam dixisset, nam verbum Prophetæ de omnibus intelligitur, qui elemosynas subtrahunt quando

Duplex modus auaritiæ apud sacros doctores.

Bona ecclesiastica in titulum secularem traslata pauperibus nulatenus sunt obnoxia.

erogare

S. Tho. erogare debent, quamvis alia sit glossa, quam D. Thomas insinuat, nempe quod nomine pauperum non solum seculares pauperes veniunt, verum & clerici ipsi. Vnde sicuti dum in communi episcopi cum suis vivebant necessaria sibi capere poterant, ita dum facta est divisio, de qua Hieronymus non loquebatur, episcopus dominium acquirit suae portionis, sicuti & reliquus clerus suarum portionum. Similiter respondendum est ad ea, quae in fronte praesentis articuli nos obiecturus. Ad primum namque respondetur, verbum Domini, Dignus est operarius mercede sua, aut cibo suo, non tollere quia possit episcopus dominium acquirere illius portionis quae arbitrio ecclesiae pro eius sustentatione taxatur. Verbum autem Pauli, quod habentes alimenta & qui bus tegamur, contenti simus, non de clericis tantum, sed vniuersaliter de omnibus etiam secularibus intelligitur, loquitur etiam illic contra divites huius seculi.

Ad secundum. Ad aliud autem quod Apostoli sine permissis sunt, iam supra responsum est. Ad secundum, nempe ad auctoritatem Prosperi, canon. expedit. 12. q. 1. videlicet facultates ecclesiae non esse proprias, sed in communi possideri, & ad similes canones eiusdem causae & quaestiones respondetur, intelligi quantum ad possessiones, quas, ut dictum est, neque distrahi neque alienari licet nisi in bonum ecclesiae. Quod si intelligatur de fructibus, ut loqui videtur canon. episcopi, ut scilicet quod quidquid de provisione ecclesiae fuerit, siue de agris, siue de fructibus, siue de oblationibus, omnia iure ecclesiae sunt seruanda, referendum est ad tempus, quo clerici in communi vivebant, de quo etiam loquuntur canones, res, & episcopos. Dictum autem Augustinus quod est ad Bonifacium Comitem, & citatur 12. q. 1. cap. fin. profecto etiam ad ecclesiasticos illud applicet, etiam ad seculares propemodum attinere sentit. Nam inducit in illa epistola misericordiae praecipuum quo singuli quae propria possident, communia quantum ad usum facere debent, sed quia loquebatur illic contra Donatistas, qui conquirebantur bonis suis multari, ait, quod si ad ecclesiam reuertiverint, omnia illis sicut communia, etiam illa quae priuatim ecclesia possidet.

Quod autem ipse ait in cano. decimo. 16. quaestione 1. nempe quod qui decimas non soluit, pauperes enecat, ad tempus referendum est, quo in communi vivebant. Tunc enim decimis pauperes tam seculares, quam clerici alebantur. Postrema auctoritas Hieronymi ad Damasum, quae refertur 6. quaestione cap. quoniam singulare iurisdictionis negotium fecerit, utrum non solum episcopi, verum & alii clerici qui bonis patris aut alio cuius iure acquisitis abundanti, possint de bonis ecclesiasticis vivere. At quippe illic Hieronymus clericos qui secularibus bonis assuunt, non posse bonis pauperum alii, immo sacrilegium committere, & per abusionem talium iudicium manducare & bibere. Cuius simile habetur in cano. clericos & cano. pastor ecclesiae. 1. quaestione 1. Est autem apud Panormit. dubium quartum quaestione 4. libello iuratum quaestio. Sed profecto non erat quaestio digna tam longa disputatione, quando quidem vniuersalis ecclesiae vniuersi iustitiam decidit, praeter quam quod & rationes & canones eandem sententiam confirmant. Enimvero cum ecclesiasticae prebendae seu stipendia sint ecclesiasticarum functionum nil obstat quo minus clericos, etsi aliunde valeant vitam ducere, possint, ut ait Paulus, inquam triumfantes ecclesiae boues de arca pasce. Vnde 1. quaestione 2. ex concilio Agathensi can. clerici habent vere sine exceptione, quod clerici omnes qui ecclesiae fideliter vigilantique deseruiunt. Agathensi concilio stipendia sanctis laboribus debita consequuntur iuxta verbum Apostoli. Qui spiritualia seminant, non est magnus si temporalia metant. Et iure permittitur, ut sacerdos propria bona possit, si libuerit, haec redibus relinquare, & de euangelio vivere, immo sic habet usus. Quare episcopi debent illa quae ad sua patrimonialia pertinet scribere, ut habetur can. manifesta & can. sint mani festi. 2. quaest. 1. ubi permittitur vti eis si libuerit, liceat ea suis agnatis ac necessariis relinquare. Accedit & divisio facta in cap. quatuor & de redditibus ibi abique deservimine episcopo adjudicata est quarta pars. Duxibus ergo solutionibus, licet Panorm. plures congerat, dicti canones sunt contenti. Prima est quam D. Thomas artic. 7. reddit, nempe de illa Hieronymus intelligi in extrema pauperum necessitate. Cum enim

SOTO
de Iure
Legibus
DIT
13

enim tunc etiam seculares teneantur, aliquid possunt largiri, multo equius episcopi matrimonij pollentes debent ecclesiastica bona imperiri. Altera forsitan est solutio, quæ colligitur ex dicto cap. sacerdos. 1. quæst. 2. & ex cap. expedit 12. q. 1. nempe quod Hieronymus loquebatur de illo ecclesiæ statu, quando clerici in communi viventes omnia sua bona in vnum æceruum conferebant. Dabatur enim eis optio, ut bona sua retinerent, aut parentibus suisque necessarijs relinquere, & de ecclesiæ fructibus cum reliquis pauperibus vitam ducerent, aut si malle, sua retinere, quæ illis sufficerent, sed tamen sumptui parcerent, horum quæ in communi possidebantur.

ARTICVLVS IIII.

*Vtrum singulari iure teneantur episcopi
praesecularibus diuitibus ad
elemosinarum subsidium.*

Primū
argum.

Postquam de dominio ecclesiasticorū fructuum visum est, sequitur, ut de elemosinarum iure quo episcopi tenentur, quartas subdat articulus. Arguitur enim quod non arctius ecclesiastici teneantur quam seculares, nam si perinde veri sunt suorum fructuū domini ac seculares suorum, nulla superesse videtur ratio quæ illos arctius perstringat quam seculares. Secundo. Officium misericordiæ extraximam necessitatem non obligat nisi de superfluo, sunt autem multi seculares diuites, quibus affluentiora sunt bona, plusque suo statui superfluentia, quam episcopis, ergo non ipsi in vniuersum districtiori elemosinarum iure tenentur. In contrarium autem est quod episcopi peculiariter sunt patres pauperū. Vnde ad Nepotianum Hierony. quo refertur 12. qu. 2. Gloria episcopi est pauperum opibus providere ignominia sacerdotis est, proprijs studere diuitijs.

Hieron.

Hactenus de rigore iustitiæ loquuti sumus, secundum quem pro capto nostro aliud censere nequimus, quam quod episcopi suæ sint portionis domini. Nam pro

pter nullum misericordiæ opus veritas iustitiæ, aut neganda est, aut occultanda, sed nihilominus, ut illic dicebam, non erat nobis animus in eadem confirmanda veritate, episcoporum, sacerdotumque conscientias eosque eleuare ut maligniores sint, cordisque duriores in pauperes. Immo vero, ut meum de hac re iudicium expromam, longe eos vrgentius, si id mihi auctoritatis arrogaretur, ad stringerem, quam multi alij, quos videlicet alteram opinionem sequutos. Conueni inquam multos tenentes, episcopos non esse dominos, sed de iustitia quidquid eis exundat, debere pauperibus, nihilominus satis esse asseuerantes si sextam aut quartam partem egenis largiantur. Immo audias aliquos, qui prælatum habentem centum millia ducatorum, satisfecisse existiment, si sex aut decem millia tribuat, quod profecto ego mihi persuasum habeo nunquam. Tribus ergo conclusionibus ad quæstionem respondetur. Prima est, quæ ex superiori articulo subinfertur. Neque episcopus neque sacerdotum vllus illius portionis, quæ sibi contingit, ea iustitiæ lege ad elemosinas obligatur, ut si quas emerit, ad restitutionem teneatur. Enimvero si verum est, quod per celebrem ecclesiæ diuisionem adiudicatum eis est suæ portionis absolutum dominium, non alio iure tenentur de illa ad elemosinas, quam de alijs bonis, ut sexta nostra conclusione, quam etiam monstrauimus esse sancti Thom. adnotatum à nobis est. Exceptus hinc tamen censendus est semper casus, quo vehementi suspicione laboratur episcopum aliqua bona seu fabricæ seu hospitalibus aut alia ratione pauperibus consignata, sibi applicuisse, tunc enim certum est, iustitiæ lege ad restitutionem teneri. Extra tamen eiusmodi casus liberi sunt ab illa distributionis forma & vinculo, quo dum in communi vinebant, tenebantur, atque adeo nullo constringuntur iustitiæ præcepto. Secunda conclusio. Mandato misericordiæ, quo vniuersi, uti secunda, secundæ quæstio. 52. auctor est S. Thom. & grauium Theologorum plerique, ad elemosinas coguntur & episcopi inter omnes Christianos, ac subinde inter omnes mortales arctissime perstringuntur. Conclusio hæc multis nominibus comprobatur. Primum, ratio cō-

Prima
conclu.
Probò.

Secūda
conclu.

Prima
ratio cō
clusiōis.

Soto, de iust. & iure. P p p ut

vt modo dicebam, quod episcopi effe-
nentur viduis fauore & auxilio ceu mariti,
orphanis tanquam patres, ac denique v-
niuersis mendicis & inopibus singulare
praesidium ac suffugium. Enimvero cum
virtutum cultus animarumque subinde sa-
lus saepenumero in rerum temporalium
egetate periclitetur, qua ratione Salo-
mon, vt diuitiarum abundantiam, sic &
rerum inopiam metuebat, & episcopi pa-
stres sint ansternarum, non modo verbo &
exemplo pascere promouereque gregem
tenentur, verum & re ipsi indigis suppe-
tias ferre. Viduarum enim honestas ac
virginum pudor rei familiaris penuria ve-
hementer arietatur, & famem patientes,
furandi, peierandi, decipiendi, multaque
id genus incommoda intentandi pericu-
lis sunt expositi. Quibus cauendis Antisti-
tes pro sua quisque facultate prospicere
vigilantissime debent. Secundo accedit,
quod quamuis propter collabentem cleri-
corum vitam facta sit illa diuisio, qua cui-
que sua portio adiudicata est, nihilomi-
nus episcopi exuere non debent antequam
illam ecclesiae pulchritudinem, quae in sub-
sidio pauperum elucebat, nimirum quan-
do Apostoli diaconorum ministerio tam
impensè viduarum, orphanorum, indi-
gentiumque curam gerebant. Neque vero
debent prorsus de memoria delere eccle-
siasticos fructus spirituales esse, gratiaque
diuini cultus, & peculiariter in honorem
Christi impensos, cui tam cordi fuit pau-
peres suae familiae commendare, ac potissi-
mum pastoribus quibus illam fidenter
commisit. Tertio accedit huc, quod cap-
put ipsum praecipui misericordiae, neme-
pe rerum redundantia & superfluitas, cae-
teris paribus, multo maior est aut esse de-
bet in episcopis, quam secularibus. Pri-
mum enim frugaliter viuere debent, mul-
toque cum minori pompa quam diuites
huius mundi. Neque conuiuiorum splen-
dor & lautities illis est licita, neque alios
domesticus apparatus. Nam, vt ait Hiero-
de altari illis viuere fas est, non luxurari.
Praeterea cum vxoribus careant, eximio
inde sumptu eripiuntur, quo mariti pre-
muntur. Atque adeo cum neque proles
habeant quibus debeant, maioricatus in-
stituere, aut aliter in perpetuum prouide-
re, non alios debent habere filios quam

pauperes, neque consanguineis aliter pro-
uidere, quam pauperibus. Haud enim his
debet erogare, quibus sua sufficiunt, vt ha-
betur canon pastor ecclesiae. 12. quaestio. 1.
Quamuis documentum hoc non summo
rigore intelligendum est, sed grano salis,
hoc est naturali aequitate condendum.
Haud enim vbi scandalum cauere potest
vitio est prorsus verendum, si episcopus
qui pingui ecclesiae praefectus est consangu-
neos antea indigos quadam virtus medio-
critate honeste, non pro sua tantum viua,
sed pro suis successoribus in perpetuum.
Non inquam vt locupletia creet primoge-
nitorum iura, sed vt quadamtenus statum
illi mutare possint, vt absque necessitate de
inceps vitam ducant. Si enim qui viginti
aut eo plura, immo qui decem vel quin-
cim habet ducatorum millia, quartam
partem in pauperes & pios vius erogau-
erit, profecto ab omnibus censetur suo de-
bito fecisse satis. Et si tertiam in tales vius
dispensauerit, nihil ab eo amplius eroga-
tum ad cauendam culpam res attinet, desi-
derabitur. Cum ergo residuum abique v-
lo scandalo possit licite in proprios vius
consumere, cur non ei licebit ex reliquis
sumptibus tantillum quotannis adimere,
vt possit honestam sustentationem, ean-
demque perpetuam alicui consanguineo
relinquere? Sed fateor scandalum at-
tente semper esse cauendum. Quod tunc
vtrique cauebitur. dum subditi amplius
pro eius facultate viderint Antistitem ele-
mofinas profundere, & quod dat con-
sanguineo, de suis proprijs sumptibus
succidere, neque vero ipsum eouique lo-
cupletare, vt de humilimo statu ad illu-
stem subleuet. Hic igitur non quod su-
perbis & ambitiosus velim indultum iri,
dixerim, sed vt quod mihi rei veritas of-
fert, non diffitear. Tertia conclusio. Prae-
ceptum hoc elemofinarum, quo episcopi
perstringuntur, non potest vniuersum secu-
dum quartam aut quintans, maiorem aut
minorem aliquo am partem existimari,
sed secundum iudicium prudentum, pen-
sata tum proventuum quantitate, tum &
pauperum indigentia, ac temporum cale-
mitate. Conclusio cunctis liquida fiet, qui
rationem praecipui misericordiae fuerint
perferunt. Est enim vt de superfluo fiat,
superfluum autem respectu status tam pos-
sidentis.

Secunda
ratio.

Tertia.

Soto
de iure
Legibus,
DII
13

fidentis quam indigentij venit existimandum. Exempli gratia. Sunt Itali episcopi, qui cum decimas non habeant, vix habent unde viuere queant. Illis ergo nullus aut perquam exiguus iniiciendus est scrupulus, si eleemosinas non faciant. Immo & præter illos sunt etiam, qui quamuis decimis fruuantur, proueniunt illis tamen a deo tenues & malignæ, ut si sextam aut minorem partem in pauperes refundat, satis sint fecisse celandi. Qui autem duotriue millia ducatorum, & eo amplius habent profecto nisi vel quintam vel saltem sextam partem distribuunt, non debent existimare, se abunde præceptum compleuisse. Quorum aut reditus viginti aut triginta millia exuperant, profecto maiorem deberent elargiri partem. Hæc autem exempli gratia dicta sunt, nam & temporum calamitas, ut dicebam, & pauperum frequentia rigorem potest augere præcepti. Quod autem de episcopis dictum est, id de reliquis etiam sacerdotibus suo gradu intelligendum, ac de ijs præsertim, quibus animarum cura incumbit, atque adeo de religiosorum monasterijs, quibus prouentus redundant. Quocirca non debent episcopi ob id securius pacare conscientias, si in eleemosinis erogandis remissiores sint, quod vinculo iustitiæ ad restitutionem non teneantur, satis se proinde facturos arbitantes, si in mortis articulo sacramento penitentia eiusmodi culpas abluant. Nam cum etiam præceptum misericordiae, de quo præfati sumus, sub reatu mortalis criminis obliget, inde satis debent exterreri, ut fidem Deo suo illegam seruent, præterquam quod quamuis lex eos iustitiæ ad restitutionem non obliget, deberit profecto eorum confessarij, tam durante vita quam in mortis articulo, eis quos pauperum negligente nouerint, per modum sacramentalis satisfactionis largissimas eleemosinas imponere, ut eodem propemodum res recidat, ac si lege iustitiæ ad restitutionem tenerentur. Modus autem eleemosinarum Christo gratissimus est, ut in præsentibus pauperes sint diuites benigni. Non quidem inficias ierim, quin ubi hospitalia extructa non sunt, laudabile episcopo sit eorum fabricis vacare, atque adeo ecclesiarum ruinas reficere. Attamē quod

ut suum nomen perpetuo celebret, in ædificijs ampliandis & perornandis ea infumat, quibus presentibus pauperibus succuri posset, ne fame perirent, non solum vanum, sed & profecto perniciosum, & Christo ingratissimum est. Quod enim ait, Pauperes semper habebitis vobiscum, id moniti auribus exhibet, ut cura nos eorum pauperum angat, qui nobiscum sunt futuris enim miseris per futuros Deus misericordes prospiciet. Atque ex his argumentorum solutio colligitur, quæ in vertice quæstionis proposita sunt.

Ad primum nemque respondetur, quod etsi lege iustitiæ non magis episcopi vinciantur, quam diuites seculares, tamen tamen strictiori misericordiae nexu.

Ad secundum autem respondetur, quod etsi accidere possit ut laicus præ nimia diuinarum exuberantia vrgentius ad eleemosinas obligetur, quam episcopus, tamen episcopi ceteris paribus ratione sui status pressius ac vehementius vrgentur.

Ad secū
dū arg.

ARTICVLVS V.

Utrum ecclesiastico statui concedens sit inter alias possessiones castra vasallosque ac iurisdictionem ciuilem habere.

Quoniam articu. 3. inter alia ecclesiastica bona de oppidis meminimus non ab re fuerit, de hoc possessionum genere articul. quintum adhibere. Apparet namque ecclesiasticis Antilibus atque alijs dignitatibus minime congruere castra & oppida possidere, aut vasallos ciuili iurisdictione gubernandos. Primum, quod ecclesiasticus status, spiritualis est, atque adeo Christi obsequio totus mancipatus, ciuili autem status totus est secularis, atque in rebus temporalibus positus, ubi plurimum iniquitatis commiscetur. Quare ut lux & tenebræ, differre videntur. Ait Paulus. 2. ad Corin. 6. Quæ participatio iustitiæ cum iniquitate? aut quæ societas luci ad tenebras? Secundo ecclesiasticus ordo in secessu potissimum silentioq;

Primū
argum.

Paulus.

Argu. 7.

Ppp 2 contem-

- contemplationis positus est, civilis autem libus fraudibus, atque alijs id genus negotiorum turbinibus expositus, quibus necesse est Antistitum mentes à sua quiete sepe numero deturbari, eo potissimum, quod causae sanguinis in illo foro agitantur, quibus ne se cruentet, omnis clericus prohibetur, non ergo illis congruit eiusmodi turbulentis rebus praesse, sed illa omnia posthabere. Tertiam de prisco more antiquae legis, sumitur argumentum. Leuitis namque nulla possessionum fors consignata fuit, sed solum decimarum subsidium. Sed & de Christi exemplo quartum adhibetur. Nam, ut libro quarto, sub titulo de domino, dicebamus, & super capit. 1. Matthaei, laius contrastruimus, nullum ipse seculare regnum huius mundi accepit, sed tantum fuit rex regni caelorum. In res autem temporales ea fuit praesens, quatenus homo, potestate contentus, ut in ordine ad finem redemptionis, quando ad eundem finem opus esset quibusvis temporalibus uteretur. Id quod illic significauit, ubi dixit. Regnum meum non est de hoc mundo. Et ubi Luc. 12. uerenti ut inter se & fratrem iudicaret, respondit? Quis me constituit iudicem aut diuitem super uos? Et alibi saepe, ergo neque suos administratos civilis iurisdictione debet. Quinto, Eiusmodi iurisdictione & secularis in uasallos potestas ad superbium factum & mundi extollentiam episcopos exagitat, quae humilitati ac modestiae, quae illis Christus instituit ex diametro aduersantur, secundum illud eius admonitum, Matthaei 20. Scitis quia principes gentium dominantur eorum, & qui maiores sunt potestatem exercent in eos. Non ita erit inter uos, sed quicumque uoluerit inter uos maior fieri, sit uester minister, & qui uoluerit inter uos primus esse, erit uester seruus, sicut filius hominis non uenit ministrari, sed ministrare. Non ergo ecclesiasticis dignitatibus decorum est, sed plurimum indecorum eiusmodi secularibus iurisdictionibus splendescere, multoque minus conuenire uideatur religiosi monasterijs, per quorum ingressum seculo renuntiat, omnesque seculares pompae post terga relinquuntur.
- Argu. 3.** Sexto demum arguitur. Ciues illi sunt praesidibus in causis civilibus & criminalibus committendi, à quibus decentius gubernentur. Seculares autem non possunt in eiusmodi causis per ecclesiasticos rite & recte gubernari, tum quod illos non decet civilibus legibus imbutos, tum praesertim, quod illa auctoritate non polent, ut subditi sint terrori, qui ad arcedendam humanam audaciam, perquam necessarius est. Inimò utique adeo uidentur precario in rebus civilibus praesidere, ut despicientes eos subditi ad regias causas suas causas deuoluant. Qua ratione admonet nos Paulus ad Timotheum. ut nemo militans Deo implicet se negotijs secularibus. Et Christus duobus gladijs fuit contentus, qui essent distincti, & sicuti in caelo, ita & in terra uoluit duo esse luminaria, nempe auctoritatem sacram Pontificum & regalem potestatem, ut habetur 96. distinctio. canon. duo. Haud ergo expedit civilem iurisdictionem cum ecclesiastica commisceri. In contrarium est Christianorum usus à Syluestri, & Constantini seculo per sanctissimos patres atque orthodoxos Caesares, & reges approbatissimus, per quem constat non solum primam ecclesiae sedem, uerum & alias inferiores eiusmodi donationibus esse decoratas, in quibus permulti habentur uasalli, non solum episcopis, uerum & monasteriorum abbatibus subiecti.
- Argu. 4.** Questionem hanc non solum quia praesens tractatio eam exigebat hic atterere statuimus, uerum, quia hisce diebus de illa controuertitur. Duo tamen sunt eiusdem questionis membra. Vnum uerum ad ecclesiae decorum: concedens sint eiusmodi civili auctoritate fungi. Secundo, utram propter aliquam emergentem necessitatem reipublicae ecclesiasticae, uel civilis expediat eadem castra, & uasallos secularibus uendere. Et quidem de secundo non constitui, ad dicendum me ita multum insinuare, quia cum negotium sit ad Summum Pontificem, atque ad Caesarem atinens, non est meum, nisi interrogatum respondere.
- Argu. 5.** Ad priorem ergo quaestio. partem una eademque affirmatiua conclusione more nostro respondetur. Consentaneum ecclesiasticae auctoritati fuit inter alias res temporaliu dotes & haec quoque insigniri, ut castra, imò uero ut res cum potestate utriusque gladij sub
- Argu. 6.**

SOTO
de Iustitia
Legibus
DIE
13

sub suo habere dominio. Conclusio hæc vel inde maxime probatur, quod Christianissimi Imperatores tempore sanctissimum Pontificum eiusmodi donationibus ecclesiam honorarunt. In primis Constantinus ille Magnus, maximusque Christianæ religionis cultor & fautor, inter alia privilegia quibus ecclesiam accumulavit & hac etiam eam auxit auctoritate ut Romanum cum alijs urbibus Apost. sedis donaverit. Et Theodosius postea tempore Ambratq; alij deinceps multi catholicorum Cæsares id genus donationibus ecclesiam locupletarunt, quas quidem nisi ut sanctum haberetur, neque ipsi obtulissent, neque illi sancti Antistites accepissent. Accedit quod ut nostrarum Annales tradunt. Christiani Hispaniarum reges cum Mauros ex provincia bellis depellebant pro partis victorijs de eisdem castris atque opibus, quæ de hostium manibus eripiebant, offerebant ecclesie, non solum episcopales sedes illo modo augendo, verum & monasteria utriusque sexus fundando & diuando. Quod ergo illi Christi amantes fecerunt, omni potius ratione defendendum est, quam aliquo pacto condemnandum. Ratio ergo, quæ illi ecclesiarum fundatores sibi in animum inducebant, hæc erat, quod cum temporalia omnia propter spiritualia, in eorumque seruitium condita sint, & homines (quod nostrum ingenium est) rerum istarum splendore maxime moueantur, nam cognitio nostra, ut natura docet, a sensu incipit, operapretium existimantur ecclesiam non solum sanctis legibus instituire, verum & rerum facultatibus instruere & fulcire, ut Christiano populo illam representans maiestatem, maiori haberetur in pretio & venerationem. Eadem enim de causa, ut nobiles atque illustres sacris initiarentur, qui ecclesie essent stabilimentum, iura permitunt, ut duo possint habere sacerdotia, ut haberetur cap. de multa. de præben. Haud equidem nescio statim obmoliri quemquæ possit huic sententiæ argumenta. Primum ab Apostol. exemplo & præcorum præsum, qui huiusmodi factus præ nimia sua humilitate abiegebant. Secundo ab absurdo, vtu namque & experimento comperit est, huiusmodi secularis episcoporum possessiones multa atulisse incommoda, videlicet non solum bella & eorum defen-

sionem, sed etiam hæresum turbas & rebellionum insultus, aduersus ecclesiam Germaniæ namque, atque Angliæ hoc in causa etiam ponitur turbatarum rerum, quod neque principes seculares ferre æquo animo poterant episcoporum potentatibus, neque vulgus monasteriorum diuitias. Immo & religiones ipsas inde plurimum videmus labefactas, quod immodicis diuitijs abundant.

Ad primum autem respondetur, ut libro nono, sub titulo de decimis dicebam quod si omnes episcopi & ecclesie prælati essent. vel sicut Petrus, vel sicut August. aut Martinus, aut Nicolaus, ut sanctitate possent a Christiano populo benevolentiam ac reuerentiam captare, forsitan non esset opus ecclesie eiusmodi subsidis temporalibus fulciri. Sed tamen quia tam numerosam multitudinem episcoporum ac sacerdotum, quam est ecclesie necessaria, illa religione pollere, non est possibile, consultum alio modo est, ut existimatio ecclesie conseruetur, & sint qui quodammodo virtutum, literarumque culturam horum respectu auimentur.

Ad secundum autem respondemus, ut sæpe consueuimus, quod humanis moribus non potest vlla vel ratio vel prudentia ita providentes mederi, quia temporum iniquitas omnia corrumpat. Negari enim non potest, quin ecclesiarum diuitie multa spiritualibus rebus pericula consensent, sed forte maiora crearet paupertas, nisi, quod impossibile est, sacerdotes & populi omnes sancti essent. Experimur enim ubi episcopi pauperes sunt, in nullo haberi pretio, & mendicantes sacerdotes præter eos qui intra claustra nutriuntur, vilipendio haberi, & sic omnia ecclesiastica pensundari. Et re vera antistites nisi vllam secularem etiam habeant potestatem, vix possent vitia castigare. Immo etiam in Germania, nisi catholici ecclesiarum præfules potentatibus secularibus subnixi essent, omnia essent iam fortasse à tyrannicis hæreticis obtrita, & consumpta. Quocirca, ut argumento respondeamus, principium secularium ambitio, & inextinguibilis sitis qui ecclesiasticis sua bona semper inuident, quibusque eos expoliare armis ac technis cupiunt,

Rô qua
re Chri
stiani.
Princi
pes olim
ecclesiã
tã mul
tis opib.
ditarunt.

Prima
obiectio
côtra p.
fatam af
sertionẽ
Secûda.

licet causa fuerit ut ecclesiasticum statum contenderint demoliri, nullum est argumentum quod ecclesiam non deceat eiusmodi facultatibus pollere, tamen diffidentum non sit, quin excessus in hoc sicuti in omnibus alijs rebus accidere possit, videlicet ut nimium plusque iusto locupletentur ecclesie. Nam ut historia Exod. 36. prodit, cum videre Moyses tanta animi promptitudine populum aurum & purpuram, & reliqua ad ornatum & cultum tabernaculi necessaria afferre ut exuberarent, preceps voce cantari iussit ac prohiberi, ne vir aut mulier quidquam ultra amplius offerret in opus sanctuarij.

Adiungitur in fauorem eiusdem conclusionis ius etiam naturale. Nam cum reges cuncta per se gubernare nequeant, sed necesse habeant Comitibus, atque alijs potentatibus partem iurisdictionis committere, dum tamen semper penes eos suprema potestas resideat, non est cur ecclesiastici antistites ab huiusmodi functione obigantur. Sane cum ipsos, si eorum statum spectes, credendum est tum iustus & equus, tum etiam mitius & maiori cum beneuolentia subditorum lites & causas, aut composuituros, aut iudicatuuros, maiorque ex charitate vitia iudicatuuros. Hac enim confidentia freti antiqui reges, huiusmodi iurisdictiones illis committebant nempe quia fore certo sperabant ut tanquam patres filios essent subditos tractaturi. Quapropter pretere secum agi ciues existimabant, cum ecclesie iurisdictioni subdebantur. Et re vera, ut absit inuidia verbo, nisi ubi ecclesiasticus dominus corruptissimus est, experimento didicimus multo minoribus exactionibus ecclesiasticorum subditos premi, quam secularium dominorum. Nihil in reges obloquimur, penes quos est summa potestas. Atque adeo ecclesiastici, qui secus faciunt in peiori sunt crimine, maiorque digni reprehensione. His veruntamen nihil obstantibus, diffidentum non est quin plures multo ciuiles iurisdictiones sint secularibus committende, quam ecclesiasticis, nam illis ratione sui status natium est illud regimen ecclesiasticis vero, accessorium. Accedunt huc & sanctorum testimonia. Aug. namque in illa quinquagesima citata epistola ad August.

Bonif. comitem, egregie laudat Constantini religionem, vel inde etiam quod ecclesiam eiusmodi donationibus locupletauit, idemque latius Hom. 6. super Ioan. & Melchisedech Papa eiusdem facti plurimum commendat can. futuram. 12. q. 1. nempe quod sedem Imperialem relinqueret, & beato Petro suisque successoribus pro futuram concederet. Et Vrb. in canone statim proximo, videntes, itidem institutum laudat, quod possessiones ecclesie tradite non vendantur. Inter quas non dubium quin etiam essent vassalli. Patrocinaur eidem conclusioni & omnia testimonia supra citata, obnixie prohibentia ne ecclesie bona alienentur. Idemque commendatur utroque can. Constantinus. 96. dist. & Iustin. in Authentico, de rerum ecclesiasticarum alienatione, collatio. 5. mirifice constabillire consolidare que studet immobiles cunctas ecclesiarum possessiones. Imo vero adeo sancta habenda est hec veritas, quod ecclesie liceat immobiles possessiones nullo excepto genere habere, ut Vvicleff, vel de hoc etiam habitus fuerit haereticus quod Constantinum eo vituperabat, quod ecclesiam tam ample dotesset, ut refert Thomas Vvaldens. i. o. m. 1. lib. 4. q. 39. Aiebat enim impius ille quod cum voluntas premissi Domini Christi ex euangelio non constare huiusmodi approbantis donationes, vituperio potius quam laudandam esset Constantino factum illud. Ex quo subinferebat ex illo cum temporaria articu. ecclesiam capisse labascere. At vero cum vnicuique liberum sit sua bona donare, & ecclesia non sit recipere inhibita, quamuis aliud non esset in euangelio testimonium hoc satis esset ad illius egregium facinus commendandum eo, potissimum, quod, ut iterum atque iterum diximus, tam sancti Pontifices non solum eas susceperunt, sed & conferentes facerent animarum, & ne vllus illas vel alienare vel invadere audeat sanctissime dehortati sunt. Male ergo de fide Catholica audire illum necesse est qui eiusmodi ecclesiasticas possessiones, aut contra ius diuinum donatas ecclesie dixerit, aut non omni rationi & religioni esse consentaneas, Id quod per solutiones argumentorum clarius elucebit. Si autem hxc, ut res habet, uera sunt, attentas

Melchisedech.

Vrb.

Iustitia.

num.

Vvicleff.

Vvaldens.

ius naturale patrocinaur pieritg assertio. ni.

SOTO
de Iure
Legibus
DIE
13

Ciuiles iurisdictiones sunt crimine, maiorque digni reprehensione. His veruntamen nihil obstantibus, diffidentum non est quin plures multo ciuiles iurisdictiones sint secularibus committende, quam ecclesiasticis, nam illis ratione sui status natium est illud regimen ecclesiasticis vero, accessorium. Accedunt huc & sanctorum testimonia. Aug. namque in illa quinquagesima citata epistola ad August.

attentas oportet, Christianasque consideraciones adhibere antequam ecclesiasticæ sedes & sacra collegia de eiusmodi possessionibus deturbentur. Nihil enim aduersus reges obmurmurandum est, quos non est credibile aliter quam extrema necessitate constrictos quidpiam quod aliquem mali colorem præferat, a sede Apostolica petere, neque contra Pontificem Maximum, quem minui est opinabile quidpiam aliquid quam maruro consilio concedere. Attamen res est vique adeo magni momenti, vt nisi permultis prius in consilium adhibitis considerationibus nõ sit decernenda. Fatemur equidem calamitosa tempora, easse Christianæ reipublicæ creare pericula, vt etiam ex ecclesiasticis redditibus sint ad illa propulandum auctoritate apostolica conquirenda subsidia. At vero antequam huiusmodi ecclesiæ dotationes secularibus diuidantur, primum omnium explorandum summa fide est, an causa ingruat vere necessaria. Mox oculate medietur ecclesiæ, aliquo modo inde decoloretur ecclesiæ, aliquodue honoris detrimentum accipiat, nam si res ita habet, omnia sunt temporalia posthabenda, eis potissimum temporibus quando hæretici & verbis & factis ecclesiæ suis dotibus denudare contendunt, atque adeo paupertate obcurare. Si enim catholicorum facta eorum ausibus responderint, approbare eorum dogmata videbimur. Deinde & id quoque considerate attendendum, vtrum regia maiestas & ciuilibus reipublicis inde maius capiat emolumentum, nam si que ecclesiis inferuntur, regi aut reipublica accrescerent, inde posset ratio huiusmodi venditionis vires aliquas acquirere. Tamen quod in alios seculares dominos transfundantur, videndum est, an expedientius sit regi, eo potissimum, quod illa pretia que ecclesiis refunduntur, ex regijs possessionibus subtrahuntur, sed magnates sunt qui illa ratione pinguescunt. Tertio, & id quoque ex charitate pensandum, vtrum eiusmodi venditiones in rem sint subditorum, nempe an credendum sit, cum tanta beneuolentia & charitate tractandos fore a secularibus possessoribus, quam ab ecclesiis supportantur. Et quarto nihilo minori consilio perpendendum, quod cum Papa pa-

ter sit ecclesiarum. reges autem patroni, licet possint ab ecclesiasticis subsidia poscere, id tamen tunc fas erit quando secularium tributa non suffecerint. Sunt enim præ omnibus qui vel ratione sanguinis vel alijs priuilegijs a tributorum exactiõne eximuntur, immunes custodiendi. Supra hæc autem omnia, quando ad ecclesiasticos recurrere necesse esset, deberet ab omnibus æqua libra eiusmodi subsidium exigi. Vnde si qui vasallo habent ob id præ alijs grauentur, nulla id ferre valebit æquitas, nam cum vasalli pretio neque modicum æstimentur, illos suis dominis eripere, non repens pro illis pretio, sed præcilia prouenturum compensatione facta, iustitiæ lex ferre non videtur. In summa, consulendi sunt sanctorum canones, qui vt supra diximus istiusmodi alienationes omnimode vetant. Ait enim Bonifa. 12. q. 1. Nulli liceat ignorare, omne quod Domino consecratur, siue fuerit homo, siue animal, siue ager, vel quidquid semel fuerit consecratum, sanctum sanctorum esse Domino, & ideo inexcusabilem quid illud eripuerit vel iuuauerit, nempe quia non hominibus tantum, sed Deo ipsi consecratum est. Quare Gregor. capite subsequenti, excommunicationi eum vult subiacere, qui etiam concessione regis quidpiam tale possederit. Idemque sanctissime cauit Nicola. Papa, can. de rebus, eadem causa & quæstione videlicet vt si quæ semel Deo contributa atque dicata sunt, & postea sub occasione principum inuaduntur atque diripiuntur, excommunicationis vt dicta vique ad emendationem possessor coarceatur. Hęc non dubium quin sanctissimus Papa & iustissimus quisque regum diu ac multum sint meditati, antequam tam antiquis tamque sanctis iuribus ecclesiæ expolient nimirum inter alias Dei vtrones & hanc quoque extimescentes, & ne ipsos de suis permitat Deus deturbari. Nam si olim reges hæc suarum victoriarum vota esse ducebant, vt tum Deo gratias referrent, tum ecclesiasticum ordinem, qui pro se preces funderet, gratum haberent timendum est, ne si eodem honore, & iterum possessiones, ecclesiæ priuentur, & orationes priuatum tepescant, & regum victoriarum non sint adeo frequentes.

Bonifa.
Gregor.
Nicola.

Ad primū arg. Ad primum igitur argumētum respon-
detur, quod quamvis ecclesiasticus ordo
spiritualis sit, atque in hoc a civili tempo-
ralique republica distans, nulla inde tamē
repugnantia emergit, quo minus possit ec-
clesiasticus præful ciuibus civiliter præside-
re. Nam virtus iustitiæ, adeo rebus spiritua-
libus non obuersatur, vt inde maxime vi-
res splendoremque accipiat. Neque locus
Pauli adductus, huc pertinet, sed ad com-
mercium fidei cum infidelibus. Ait en-
nim. Nolite iugum ducere cum infideli-
bus. Quæ enim participatio iustitiæ cum
iniquitate? &c. vnde concludit, Aut quæ
pars fidei cum infideli? Vnde similiter ad
secundum respondetur, quod etsi episcopa-
lis dignitas plurimum debeat contempla-
tioni vacare, potest nihilominus homines
probate vitæ ac eruditionis causis seculari-
bus audientis, præficere, qui ad se sepe
recurrant. Debet enim episcopus & Ma-
riam agere, & Martham. Quod quidem si-
ne hoc quod sanguinis sententiam per se
proferat, perficere potest.

Ad tertium arg. Ad tertium autem respondetur dispa-
rem rationem inter legem nostram & Mo-
saicam in ergo. Etenim cum terram il-
lam Deus populo donasset, voluit tribum
Leui, vt templo esset totus adductus, a ne-
gotio agriculturæ subleuare, atque hac ra-
tione nulla est consignata eis fors. In no-
stra tamen præter decimas possunt Chri-
stiani sua bona ecclesiæ donare. Et quan-
tum ad iurisdictionem non verabatur sa-
cerdotes illam habere. Imò multum tem-
poris penes sacerdotes regimē populi per-
durauit, quoniam sacerdotium illud non
illum gradum spiritualiter annexum ha-
beat quem nostrum. Quartum autem
quod de Christi exemplo sumitur argu-
mentum, maiorem præ se fert energiam,
quippe qui civile regnum mundi non ac-
cipit. Ad id nihilominus respondetur, il-
lud duntaxat inde colligi quod potestas spi-
ritualis non consistit republica civiliter ad-
ministranda. Haud tamen subinde inter-
dicitur, quo minus ecclesiastici præful an-
exas habere possint suis sedibus eiusmodi
iurisdictiones.

Ad quartum arg. Ad quintum respondetur, quod etsi ab
eiusmodi potentatibus quadamtenus pa-
teat ad superbiam præcipitium, tamen res
de sui natura existimanda est. Natura au-

tem & conditio eorum qui ecclesiastica di-
gnitate polent, vt supra diximus, est perfe-
ctionis status. Et ideo omnia hæc caduca
& lubrica secularia sic debens possidere, vt
omnia inde pullulanti pericula vincere
possint. Quod autem de religiosorum mo-
nasterijs subditur, quibus minus, congrue
re eiusmodi factus apparet, respondetur,
in primis monachales ordinis, quibus clau-
stra mendicatum exire non licet, necesse
est auctioribus opibus abundare, ne eos
inopia de sua quiete pertubet. Fuerunt en-
nim semper illa religionis instituta quam
maximè ecclesiæ vtilia, quæ si suum decorem
seruent, maximo sunt fauore fouen-
da. Et inter alias ratio cur illis oppida cum
iurisdictione oblata sunt, fuisse creditur vt
expeditius possent ac quietius suos prouen-
tus colligere. Neque profectio eorum insul-
tato repugnat eiusmodi vasallos perido-
neos ministros gubernare. De qua re quæ
plura locuntur iura.

Ad sextum denique & postremū, quod
rem districtius videtur vrigere, responde-
ntes fatemur, quod nullatenus ecclesia-
stici valent suos vasallos nisi regio fauore
regere ac gubernare. Nam si rex penes
quem summa sita est potestas iurisdictioni-
bus sua inferioribus non fauet necesse est
omnes corrumpere. Sed si hoc argumentum
alicuius esset energie, pari vigore proba-
ret, quod neque antistites decet ecclesiasti-
cas habere iurisdictiones, quoniam nisi
per regiam auctoritatem sustententur, sit-
tius esset de medio tolli. Si autem ex ec-
clesiasticorum tribunalia, siue civilia siue ec-
clesiastica, perinde atque reliqua omnia,
quasi sua propria, à suisque prædecessori-
bus indulta confoueret, nihilo mino-
ri decencia & auctoritate eccle-
siastici suos subditos gu-
bernaret, quam secu-
lares. In viro-
que enim
ordine sunt qui bene, sunt
quoque qui male
suos magistrat-
us admini-
strant.